

Rapport van de Commissie Corstens

Een onderzoek naar antisemitische uitlatingen

in het verband van de Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap

Leiden, 28 januari 2021

Inhoudsopgave

I.	Inleiding	6
II.	Conclusie	7
III.	Verloop van de onderzoeksprocedure	8
IV.	Gesprekken	10
	1. Inleiding	
	2. Gespreksverslagen	
	2.1. Verklaring Prof. Cliteur	
	2.2. Verklaringen Allan/Stein/Suurland/Zee	
V.	Feiten en omstandigheden	16
VI.	Overwegingen	21
	1. Geen antisemitisme	
	2. Overige signalen	
	2.1. Onrust en nadelige gevolgen	
	2.2. Geslotenheid	
VII.	Conclusie (herhaald)	26
VIII.	Advies	27

Bijlagen A-G:

- A. **Nieuwsbericht d.d. 7 december 2020, website Universiteit Leiden**
- B. **Onderzoeksprotocol Commissie Corstens**
- C. **GeenStijl, 28 november 2020, “Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet – Een tijdlijn van getuigenissen” (exclusief foto’s)**

- D. Afschrift van de brief d.d. 1 december 2020, ook gepubliceerd in het Leids Universitair Weekblad *Mare*, 6 december 2020, **“Klokkenluiders: Onderzoek naar antisemitisme bij Rechten is niet gerechtvaardigd”**
- E. *Trouw*, 25 november 2020, **“Paul Cliteur: Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn”**
- F. Afschrift van de brief d.d. 14 december 2020 van dr. D. Suurland
- G. **“Open brief tegen antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren”**, op initiatief van Jannemieke Ouwerkerk, Jeroen ten Voorde e.a., gepubliceerd op de website *Nederlandrechtsstaat.nl*

RAPPORT

Opgesteld door: Commissie Corstens

Bestaande uit: Prof. mr. G.J.M. Corstens, voorzitter
Drs. A.M.C. Eijsink, lid
Mr. M.C. Aarts, lid

Bijgestaan door: Mr. F.R. Schouten-Korwa, secretaris
M.C.H. Boonen MA, adjunct-secretaris

In opdracht van: het College van Bestuur van de Universiteit Leiden

Datum: 28 januari 2021

I. Inleiding

Op 2 december 2020 heeft het College van Bestuur van de Universiteit Leiden (hierna: “het College”) een onderzoeksopdracht gegeven aan een commissie (hierna: “de Commissie”) waarvan de samenstelling hierboven is vermeld. Het College heeft dit bekend gemaakt door middel van een bericht op de website van de universiteit. (Zie **bijlage A**¹).

In dit bericht schrijft het College:

“De Universiteit Leiden heeft een commissie ingesteld die onderzoekt of beschuldigingen van antisemitisme binnen de Faculteit der Rechtsgeleerdheid gegrond zijn. [...]

“In de week van 23 november 2020 hebben het College van Bestuur van de Universiteit Leiden berichten bereikt over beschuldigingen van antisemitisme en de afhandeling daarvan. De signalen hebben in het bijzonder betrekking op een hoogleraar van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Deze geluiden hebben tot grote onrust geleid, ook bij betrokkene zelf, en verschillende reacties teweeggebracht binnen de betrokken afdeling, de faculteit en de universiteit.”

¹ Nieuwsbericht d.d. 7 december 2020, website Universiteit Leiden, zie <https://www.medewerkers.universiteitleiden.nl/nieuws/2020/12/bericht-onderzoekscommissie?cf=bestuursbureau-expertisecentra&cd=bestuursbureau>

De opdracht tot onderzoek luidt als volgt:

- 1. Is binnen en rond de facultaire afdeling waarin Prof. dr. P.B. Cliteur (hierna ook te noemen: “Prof. Cliteur”) werkzaam is, sprake geweest van uitingen van antisemitisme door Prof. Cliteur of door een van de (oud-)medewerkers van de universiteit, inclusief de (oud-)promovendi; en zo ja, op welke wijze manifesteerde zich dit? Het staat de commissie vanzelfsprekend vrij om over alle signalen die zij in haar onderzoek ontvangt te rapporteren.*
- 2. Indien er sprake was van antisemitisme: waren leidinggevenden, inclusief (co-)promotoren, daarvan op de hoogte; en zo ja, op welke wijze werd hierop gereageerd?*

De in de onderzoeksopdracht neergelegde vragen zijn bij het onderzoek door de Commissie leidend.

Verder schrijft het College in het hiervoor bedoelde bericht dat de vraag onder welke voorwaarden een wetenschappelijke functie kan samengaan met een politieke functie in een breder – landelijk – debat moet worden beantwoord.

II. Conclusie

Op grond van de inhoud van de door de Commissie Corstens gevoerde gesprekken met voornamelijk (oud-) promovendi en (oud-)medewerkers van de Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap (hierna ook: “de Afdeling”) komt de Commissie tot de heldere en ondubbelzinnige conclusie dat - afgezien van een mogelijk voorval uit 2008 - voor zover zij heeft kunnen vaststellen, nooit sprake is geweest van antisemitische uitlatingen binnen de Afdeling. De Commissie heeft geen enkele aanwijzing voor dergelijke uitlatingen gevonden. Nu eveneens is komen vast te staan dat de leiding van de Afdeling, noch Prof. Cliteur noch Prof. dr. A. Ellian (verder ook te noemen: “Prof. Ellian”), op de hoogte is gesteld van het mogelijk voorval of redelijkerwijs daarvan op de hoogte had kunnen zijn, valt de leiding van de Afdeling hierin niets te verwijten.

De Commissie is van oordeel dat ten onrechte het aanzien van de Afdeling en daarmee ook dat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en de Universiteit Leiden is aangetast .

De Commissie stelt vast dat Prof. Cliteur ter zake van het verwijt van antisemitisme binnen het verband van de Afdeling niets valt te verwijten.

Hieronder volgt een uiteenzetting van de wijze waarop de Commissie tot haar bevindingen en deze conclusie is gekomen.

III. Verloop van de onderzoeksprocedure

Voor het uitvoeren van het onderzoek heeft de Commissie een onderzoeksprotocol opgesteld, dat als **bijlage B** aan het rapport is gehecht.

De Commissie heeft in de periode van 10 december 2020 tot en met 7 januari 2021, onderbroken door de feestdagen en gehinderd door de COVID-lockdown, in totaal 27 gesprekken gevoerd met voornamelijk (oud-)promovendi en (oud-)medewerkers. De Commissie heeft kort na de aanvang van haar werkzaamheden gesproken met het voltallige bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

Voorafgaand aan het hierna te vermelden tweede gesprek met Prof. Cliteur heeft de Commissie ook gesproken met Prof. mr. C.J.J.M. Stolker, rector magnificus en voorzitter van het College van Bestuur (verder ook te noemen: “Prof. Stolker”), en Prof. dr. J.P. van der Leun, decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (verder ook te noemen: “Prof. Van der Leun”), aan wie de mogelijkheid is gegeven het rapport in te zien en de Commissie te attenderen op mogelijk feitelijke onjuistheden.

Tevens zijn verschillende schriftelijke verklaringen en documenten - ook door derden van binnen en buiten de universiteit - aan de Commissie ter hand gesteld. Daaronder vallen e-mails en twitterberichten.

Noch de door de Commissie vastgestelde gespreksverslagen noch andere documenten die ten grondslag liggen aan de in het rapport opgenomen bevindingen, maken onderdeel uit van het rapport. De desbetreffende documenten zijn dan ook niet aan het College ter hand gesteld.

Voor zover sprake is van gebruik van openbare bronnen zijn deze in het rapport verwerkt en bijgevoegd.

Conform haar onderzoeksprotocol heeft de Commissie het beginsel van hoor en wederhoor toegepast. Na de afronding van de gesprekken met alle betrokkenen, zijn de rector en de decaan en Prof. Cliteur in de gelegenheid gesteld te reageren op de bevindingen van de Commissie. De heer Baudet was in het kader van het beginsel van hoor en wederhoor in de gelegenheid gesteld te reageren op het hierna onder VI genoemde mogelijk voorval.

IV. Gesprekken

1. Inleiding

De Commissie heeft in de periode van 10 december 2020 tot en met 7 januari 2021, onderbroken door de feestdagen en gehinderd door de COVID-lockdown, in totaal 27 gesprekken gevoerd met voornamelijk (oud-)promovendi en (oud-)medewerkers. De Commissie heeft alle gesprekken conform het opgestelde onderzoeksprotocol vertrouwelijk gevoerd.

In het bijzonder zijn gesprekken gevoerd met:

Prof. dr. P.B. Cliteur

Prof. mr. C.J.J.M Stolker, rector magnificus en voorzitter College van Bestuur

Het bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, vertegenwoordigd door:

- Prof. dr. J.P. van der Leun, decaan;
- Prof. dr. mr. T. Liefwaard, vicedecaan;
- Dr. mr. M.P. Sombroek, directeur bedrijfsvoering;
- Dhr. D.M.C. Latten, assessor studentenzaken;

gezamenlijk ook aan te duiden als: “het Faculteitsbestuur”.

Prof. dr. mr. S. van der Hof, wetenschappelijk directeur

Prof. dr. A. Ellian, wetenschappelijk vice-directeur en plv. hoofd Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap

De in het artikel “Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet – Een tijdlijn van getuigenissen”, gepubliceerd in het online nieuwsmagazine “*GeenStijl*” op 28 november 2020 (**bijlage C²**), aangeduide personen die ook de ondertekenaars zijn van de brief van 1 december 2020, gericht aan de rector magnificus en de decaan van de Faculteit der

² *GeenStijl*, 28 november 2020, “Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet – Een tijdlijn van getuigenissen”, <https://www.geenstijl.nl/5156539/het-onverholen-antisemitisme-van-thierry-baudet-een-tijdlijn-van-getuigenissen/>

Rechtsgeleerdheid, ook gepubliceerd in het Leids Universitair Weekblad “*Mare*” op 6 december 2020 (**bijlage D**³):

- Drs. M.A. Allan;
- Dr. Dr. Y. Stein;
- Dr. D. Suurland;
- Dr. M. Zee;

verder ook gezamenlijk aan te duiden als: “Allan/Stein/Suurland/Zee”.

Zakelijk weergegeven zijn in alle gesprekken de volgende vragen gesteld:

1. Zijn er na het lezen van het onderzoeksprotocol nog onduidelijkheden?
2. Welke positie heeft u in de Afdeling “Encyclopedie van de Rechtswetenschap” of de “voorgangers”⁴ ervan?
3. Bent u zelf geconfronteerd met antisemitische uitlatingen binnen het verband van de Afdeling?
4. Heeft u (daarnaast) gehoord over antisemitische uitlatingen binnen het verband van de Afdeling?
5. Zo ja, zijn dergelijke uitlatingen ter kennis van de leiding van de Afdeling gebracht?
6. Zo ja, hoe heeft die daarop gereageerd?
7. Heeft u nog andere punten aan de Commissie voor te leggen?

³ Brief van 1 december 2020, ook gepubliceerd in Leids Universitair Weekblad *Mare*, 6 december 2020, “Klokkenluiders: Onderzoek naar antisemitisme bij Rechten is niet gerechtvaardigd”, <https://www.mareonline.nl/nieuws/klokkenluiders-onderzoek-naar-antisemitisme-bij-rechten-is-ongerechtvaardigd/>

⁴ In de periode voor 2009 waren de Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap en de Afdeling Rechtsfilosofie gevoegd in één afdeling, te weten de Afdeling Encyclopedie en Filosofie van het Recht.

2. Gespreksverslagen

De zakelijke gespreksverslagen, zoals vastgesteld door de Commissie, hebben enkel gediend ter verificatie van de inhoud van de gesprekken met de gehoorde personen. Na het vaststellen van de respectieve verslagen zijn de gemaakte geluidsopnames vernietigd. Conform artikel 6.4 van het Onderzoeksprotocol zijn de gespreksverslagen opgeslagen en bewaard. Voor zover in het rapport namen van betrokkenen uit de Afdeling worden genoemd én het informatie betreft die is te herleiden tot uitlatingen van door de Commissie gehoorde individuele personen, is dat steeds gebeurd met de toestemming van de betrokkenen.

Hieronder volgt een zakelijke weergave van de door de Commissie met Prof. Cliteur en met Allan/Stein/Suurland/Zee gevoerde gesprekken. De overige verklaringen van de door de Commissie gehoorde personen zijn voor zover relevant in de overwegingen betrokken.

2.1. Verklaring Prof. Cliteur

In aanvulling op een uitvoerige schriftelijke verklaring en een gespreksnotitie heeft Prof. Cliteur ten overstaan van de Commissie op 10 december 2020 het volgende – samengevat - verklaard.

Bij aanvang van het gesprek heeft Prof. Cliteur de Commissie verzocht de onderzoeksopdracht wegens het ontbreken van een concreet aanknopingspunt te heroverwegen. Daarop is van de zijde van de Commissie benadrukt dat de Commissie zich heeft gecommitteerd aan de onderzoeksopdracht en antwoord zal geven op de gestelde vragen.

Voorts heeft Prof. Cliteur verklaard dat hij in zijn 36-jarige loopbaan binnen het verband van de Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap of de “voorgangers” ervan, nooit direct of indirect is geconfronteerd met antisemitische uitlatingen, ook niet in de periode 2007-2012, waarin dr. mr. Thierry Baudet (verder te noemen: “de heer Baudet”) als docent aan de universiteit en de Afdeling was verbonden.

Prof. Cliteur hecht er waarde aan te benadrukken dat het onderzoek, met de onderzoeksopdracht, zoals deze op 30 november 2020 op de website van de Universiteit Leiden is verschenen, zijns inziens zijn eigen reputatie en de reputatie van de Afdeling beschadigt met vergaande consequenties voor de toekomst. Volgens Prof. Cliteur is de belangrijkste oorzaak van de media-aandacht voor het *GeenStijl* artikel van 28 november 2020 (**bijlage C**), het twitterbericht van Prof. Stolker in de middag van 28 november 2020 in reactie op een twitterbericht van dr. L. Smits. Prof. Cliteur wenst eerherstel voor hemzelf en voor de Afdeling

als gevolg van het volgens hem onverantwoorde twitteroptreden van Prof. Stolker op 28 november 2020.

In het artikel in *GeenStijl* worden uitspraken gedaan over de heer Baudets vermeende antisemitische uitlatingen, gedaan tijdens privécontacten. Daarop zou Prof. Cliteur naar het oordeel van Allan/Stein/Suurland/Zee niets hebben ondernomen. Dienaangaande verklaart Prof. Cliteur als volgt. Anders dan Allan/Stein/Suurland/Zee in dit artikel en in de brief van 1 december 2020, gericht aan de rector magnificus en de decaan van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, zoals gepubliceerd in het Leids Universitair Weekblad “*Mare*” op 6 december 2020 (**bijlage D**), hebben betoogd of gesuggereerd, hebben slechts twee personen, te weten dr. Y. Stein (verder te noemen: “de heer Stein”) en dr. M. Zee (verder te noemen: “mevrouw Zee”), zich bij Prof. Cliteur gemeld. Prof. Cliteur geeft aan dat hij zich als oud-promotor betrokken voelt bij de heer Stein, die in oktober 2019 is gepromoveerd bij hem en bij Prof. dr. A.A.M. Kinneking (verder te noemen: “Prof. Kinneking”). Prof. Cliteur heeft de contacten met Allan/Stein/Suurland/Zee aan de Commissie toegelicht.

Prof. Cliteur verklaarde dat er in zijn loopbaan op diverse momenten sprake is geweest van media-aandacht met betrekking tot publicaties van zijn hand of van collega’s van de Afdeling (met name Prof. Ellian en Prof. Kinneking).

Prof. Cliteur staat volledig achter zijn in het artikel in het dagblad *Trouw* van 25 november 2020 vermelde uitspraken. De kop van het artikel is “Paul Cliteur: Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn” (**bijlage E**⁵). Maar die kop dekt zijns inziens niet de genuanceerde inhoud van het artikel, welke inhoud bedoeld was om zijn positie tegenover nazisme, fascisme, racisme en dergelijke zaken duidelijk te maken. Prof. Cliteur heeft er wegens alle drukte rond zijn beslissing de Senaat te verlaten geen rekening mee gehouden dat dit artikel op de dag voorafgaand aan de Cleveringarede, jaarlijks op 26 november, zou verschijnen.

Prof. Cliteur vindt het pijnlijk dat oud-promovendus Stein en de drie anderen hem niet hebben geïnformeerd voordat zij naar buiten zijn getreden met een artikel dat zo’n zware aanval is op zijn eigen reputatie en de reputatie van de Afdeling. Volgens Prof. Cliteur zijn de vier

⁵ *Trouw*, 25 november 2020, “Paul Cliteur: Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn”

betrokkenen ook overvallen door de gevolgen van het naar buiten treden. Het is hun boven het hoofd gegroeid.

2.2. Verklaringen Allan/Stein/Suurland/Zee

De Commissie heeft met Allan/Stein/Suurland/Zee afzonderlijk gesprekken gevoerd. Daaruit is - zakelijk weergegeven en samengevat - het volgende naar voren gekomen.

Zoals ook blijkt uit de brief van 1 december 2020 (**bijlage D**), verwijten Allan/Stein/Suurland/Zee Prof. Cliteur als politicus en als Baudets vertrouweling nalatigheid wegens het niet aanspreken van de heer Baudet op diens antisemitische uitingen. Allan/Stein/Suurland/Zee hebben afzonderlijk verklaard dat zij Prof. Cliteur als hoogleraar en persoon zeer waarderen, omdat hij altijd juist alle ruimte biedt voor een open discussie, waarin verschillende opvattingen kunnen worden gedeeld.

Uit de afzonderlijke verklaringen komt het beeld naar voren dat Allan/Stein/Suurland/Zee grote urgentie hebben gevoeld om het door hen gepercipieerde afglijden van Forum voor Democratie (FvD) onder leiding van de heer Baudet naar extreemrechts, in het bijzonder naar antisemitisme, een halt toe te roepen.

Zij zagen hierin voor Prof. Cliteur een rol weggelegd. Nadat was gebleken dat Prof. Cliteur hiertoe niet bereid was, omdat deze verklaarde dat het verhalen ‘van horen zeggen’ betrof en de heer Baudet de vermeende uitlatingen jegens Prof. Cliteur heeft ontkend, hebben Allan/Stein/Suurland/Zee de publiciteit gezocht. Er is gekozen voor publicatie in *GeenStijl*.

In het bijzonder heeft dr. D. Suurland (verder te noemen: “de heer Suurland”) in dat verband verklaard dat hij oorspronkelijk niet van plan was om aan het *Geenstijl* artikel mee te werken, omdat zijn ervaring met de heer Baudet te ver in het verleden was gelegen. Zijn bijdrage zou daarmee alleen maar afleiden van de heer Baudets veel recentere uitspraken waar de getuigenissen van zijn collega’s en anderen naar refereerden.

Dat de heer Suurland hier toch aan meewerkte is - naar zijn zeggen - gelegen in het feit dat Prof. Ellian op vrijdag 27 november 2020 in een column in het digitale weekblad *Elsevier* verwees naar zijn (niet met naam genoemde) joodse promovendus (de heer Suurland) die tijdens zijn promotie niets zou hebben gemerkt van enig antisemitisme bij de heer Baudet. En dat terwijl hij (de heer Suurland) zelf een kleinkind van Holocaust overlevenden is.

Daarmee leek in de ogen van de heer Suurland zijn familiegeschiedenis en persoon te worden gebruikt om de heer Baudet, die toen al ernstig en publiekelijk onder vuur lag vanwege antisemitische uitspraken, uit de wind te houden.

De heer Suurland was voor publicatie van deze column niet benaderd door Prof. Ellian voor overleg, verificatie of toestemming. De heer Suurland was dan ook zeer onaangenaam verrast door deze verwijzing. Na uitdrukkelijk bezwaar van de heer Suurland heeft Prof. Ellian zijn column onverwijld en zonder protest aangepast. Ondanks deze rectificatie zag de heer Suurland zich, om een herhaling te voorkomen, nu wel gedwongen om publiekelijk afstand te nemen van de heer Baudet en het beeld dat door deze column werd geschetst. Om deze redenen heeft de heer Suurland op het laatste moment medewerking verleend aan het *GeenStijl* artikel dat in de ochtend van 28 november 2020 werd gepubliceerd. Deze spoed heeft er aan bijgedragen dat de precieze bewoording te wensen overliet. Ook mevrouw Allan, de heer Stein en mevrouw Zee hebben afzonderlijk verklaard dat zij bij het voorleggen van het conceptartikel alleen hebben gekeken naar de hen betreffende passages. Geen van hen heeft het conceptartikel in zijn geheel gelezen. Daardoor bevat het artikel slordigheden, die volgens hen tot een serie van ongelukkige misverstanden hebben geleid.

In de dagen na de publicatie van het *GeenStijl* artikel werd duidelijk dat ten gevolge van dit artikel Prof. Cliteur (in zijn hoedanigheid van hoogleraar) en de Afdeling als geheel onderwerp van onderzoek zouden zijn. Bij wijze van protest tegen dit onderzoek heeft de heer Suurland mede namens de drie andere (oud) promovendi op 30 november 2020 de tekst opgesteld die op 1 december 2020 naar de decaan en de rector magnificus is verstuurd (**bijlage D**). De essentie van deze brief heeft de heer Suurland in de brief van 14 december 2020 aan de Commissie herhaald (**bijlage F**). Allan/Stein/Suurland/Zee hopen dan ook dat de Commissie tot de conclusie komt dat het antwoord op de twee centrale onderzoeksvragen 'nee' is, omdat dit volgens hen het correcte antwoord is.

V. Feiten en omstandigheden

Hieronder volgt een weergave van het verloop van de gebeurtenissen zoals de Commissie dat heeft afgeleid uit de gesprekken en uit de aan haar overgelegde documenten.

In de periode van 2011 tot 2019 heeft Prof. Cliteur de heer Stein begeleid als promovendus. Na afsluiting van het promotietraject hebben Prof. Cliteur en de heer Stein contact onderhouden. Uit de door Prof. Cliteur overgelegde e-mailwisseling tussen hem en de heer Stein in de periode van 5 mei 2020 tot en met 7 mei 2020 blijkt dat de heer Stein aandacht heeft gevraagd voor antisemitische uitspraken van de heer Baudet die hij via anderen heeft vernomen. Prof. Cliteur heeft daarop aan de heer Stein gevraagd zelf onderzoek te doen naar de betrouwbaarheid van de bronnen. Vervolgens is Prof. Cliteur gebleken dat de heer Stein zijn zorgen over de heer Baudet ook met Prof. Ellian en mevrouw Zee heeft gedeeld. Prof. Cliteur heeft daarop het initiatief voor een gesprek met de heer Stein genomen. Tijdens een wandeling langs de Bosbaan in Amsterdam was het openlijk extreemrechts, in het bijzonder het antisemitisch gedachtegoed, van de heer Baudet onderwerp van gesprek. In dat gesprek heeft de heer Stein Prof. Cliteur verzocht om met de verhalen over de uitspraken van de heer Baudet naar buiten te treden. Prof. Cliteur heeft geen gehoor gegeven aan dat verzoek en de heer Stein gezegd dat degenen die de uitspraken van de heer Baudet hebben vernomen rechtstreeks met hem contact kunnen opnemen. Een externe betrokkene heeft vervolgens contact opgenomen.

Prof. Cliteur heeft in de gesprekken met Allan/Stein/Suurland/Zee benadrukt dat hij zelf nooit antisemitische uitspraken van de heer Baudet heeft vernomen. Bij navraag door Prof. Cliteur bij de heer Baudet heeft laatstgenoemde ontkend deze uitspraken te hebben gedaan. Ook heeft Prof. Cliteur richting Allan/Stein/Suurland/Zee benadrukt dat in het manifest van FvD en andere publicaties van de heer Baudet antisemitisch of racistisch gedachtegoed niet tot uiting komt.

In de ochtend van 24 november 2020 is er telefonisch contact geweest tussen de heer Baudet en Prof. Cliteur over het besluit van de heer Baudet om terug te treden als lijsttrekker van de politieke partij FvD. Aanleiding voor het besluit van de heer Baudet was de controversie die was ontstaan naar aanleiding van antisemitische berichten in een WhatsApp-groep van de Jongerenorganisatie FvD (JFvD). De mededeling van de heer Baudet heeft geleid tot het besluit van Prof. Cliteur terug te treden als senator in de Eerste Kamer voor FvD.

Op 24 november 2020 heeft tussen Prof. Van der Leun en Prof. Ellian een gesprek plaatsgevonden. Daarbij is de wens van Prof. Cliteur volledig terug te keren als hoogleraar bij de universiteit besproken. Immers, door zijn positie als senator was Prof. Cliteur voor een klein deel (0,2 fte) teruggetreden. Tegen een volledige terugkeer als hoogleraar was - gelet op de ter zake geldende wettelijke regelingen - sowieso geen bezwaar. Tijdens het gesprek met de Commissie heeft Prof. Van der Leun verklaard dat zij tijdens het gesprek met Prof. Ellian ook heeft opgemerkt dat zij ook graag zou zien dat Prof. Cliteur openlijk afstand zou doen van de inhoud van de WhatsApp berichten van JFvD leden.

Op 25 november 2020 is vervolgens in het dagblad *Trouw* het artikel met de kop "Paul Cliteur: Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn" verschenen (**bijlage E**). Op 26 november 2020 vond de jaarlijkse Cleveringarede bij de Universiteit Leiden plaats.

Het Faculteitsbestuur is na afloop van de Cleveringarede op Prof. Stolker afgestapt naar aanleiding van de onrust, die in de rechtenfaculteit was ontstaan wegens de publicatie van het interview met Prof. Cliteur in *Trouw*, waarin hij zich schaarde achter de ideologie van de heer Baudet. De vraag rees waarom Prof. Cliteur in het ontstane klimaat het nodig vond om zijn steun voor de heer Baudet te benadrukken.

Op 26 november 2020 heeft Prof. Van der Leun een e-mailbericht over de ontstane onrust aan Prof. Cliteur gestuurd. Daarop heeft Prof. Cliteur op 27 november 2020 met Prof. Van der Leun telefonisch contact opgenomen. Dat gesprek is volgens Prof. Cliteur geruststellend verlopen.

Op 28 november 2020 is in het online nieuwsmagazine "*GeenStijl*" het artikel "Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet – Een tijdlijn van getuigenissen" verschenen (**bijlage C**). In het artikel is vermeld dat "een groepje mensen uit het "Umfeld van Forum voor Democratie" tevergeefs bij Prof. Cliteur aan de bel heeft getrokken. Van het groepje worden mevrouw Zee en mevrouw drs. M.A. Allan, promovenda bij Prof. Ellian (verder te noemen: "mevrouw Allan"), met naam genoemd. Ook de heer Suurland, oud-promovendus, wordt in het *GeenStijl* artikel als bron genoemd.

In het desbetreffende artikel staat:

“Al tijdens zijn promotie in Leiden, in de slotjaren van het vorige decennium, rezen twijfels over zijn persoonlijke overtuigingen. Medestudenten en collega’s herinneren zich incidenten waarbij Baudet mensen op de kast joeg met uitspraken over hoe de Joden Europa hebben overgenomen en het voortbestaan van een blank continent in gevaar brachten. David Suurland was destijds als promovendus enkele jaren collega van Baudet. Hij schetst hoe een uitspraak zoals deze paste in een patroon waarbij Baudet er behagen in leek te scheppen om met rabiate uitspraken en vaak zinloze provocaties collega’s op stang te jagen. Dit gebeurde met zo’n regelmaat dat collega’s zich op een gegeven moment niet meer afvroegen of het polemieek was of ernst, maar met het oog op het werk dat wel gedaan moest worden vooral moeite deden om confrontaties met Baudet te ontwijken. Ondanks dat dit gedrag meermaals bij de leidinggevendenden werd aangekaart, werd het weggewuifd als een onschuldige kwajongensstreek. Tot een ingrijpen is het nooit gekomen. Een patroon dat zich nu lijkt te herhalen.”

Op LinkedIn is op 28 november 2020 de volgende verklaring van Prof. Cliteur verschenen:

“In het dagblad Trouw van 26 11 2020 staat een interview met ex-senator voor FVD Prof. dr. Paul Cliteur onder de kop: “Paul Cliteur: ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn”. Zoals uit de context van het interview duidelijk wordt, bedoelt Cliteur hiermee dat hij de ideologie van FVD, zoals uiteengezet in het partijprogramma onderschrijft. Dat betekent dat in zijn wereldbeeld geen plaats is voor nazisme, fascisme, racisme, vreemdelingenhaat, antisemitisme, discriminatie of anderszins verwerpelijke opvattingen.

Vanzelfsprekend onderschrijft Cliteur niet de kwalijke uitspraken in berichten die opduiken in appgroepen van jongeren of die sommigen menen te hebben gehoord van Baudet in private situaties. Cliteur is, zoals bekend, een voorstander van verlichtingswaarden en de democratische rechtsstaat, zoals blijkt uit zijn werk van de afgelopen 35 jaar. Daarin is geen verandering gekomen. Hij wijst erop dat iedereen moet worden aangesproken op ideeën die deze persoon zelf zegt te hebben. Niet op wat anderen aan een persoon willen toeschrijven. Wat betreft zijn eigen ideeën verwijst hij naar zijn boeken, zijn toespraken in de Eerst Kamer en andere officiële uitingen.”

In de middag en avond van zaterdag 28 november 2020 hebben Prof. Stolker en Prof. Cliteur via WhatsApp een conversatie. Het transcript van de WhatsApp-conversatie tussen Prof. Cliteur en Prof. Stolker is door Prof. Cliteur aan de Commissie overgelegd en de inhoud daarvan is bevestigd door Prof. Stolker. Uit de WhatsApp-conversatie blijkt dat Prof. Stolker op de hoogte was van Prof. Cliteurs verklaring op LinkedIn.

Op 28 november 2020 in de middag twittert dr. L. Smits, kunsthistorica verbonden aan de Universiteit Leiden:

“Ik hoop en verwacht dat mijn werkgever zich distantieert van (de ideeën van) Paul Cliteur. Racisme mag geen gemeengoed zijn aan de universiteit, ook niet onder het mom van vrijheid van meningsuiting. @UniLeiden @CarelStolker”.

Prof. Stolker reageerde daarop op Twitter als volgt:

“Zeker Lieke, het verwijt van een patroon van antisemitisme rond FvD is uiterst zorgelijk en raakt daarmee ook Paul Cliteur. Antisemitisme en racisme, en ook het niet-afstand nemen, zijn totaal maar dan ook totaal onaanvaardbaar. Wordt snel vervolgd.”

In de WhatsApp-conversatie met Prof. Cliteur op 28 november 2020 refereert Prof. Stolker aan zijn reactie op de tweet van dr. L. Smits. Prof. Stolker heeft in een gesprek met de Commissie opgemerkt dat “Wordt snel vervolgd” in zijn tweet, duidt op het naar Prof. Cliteur actie ondernemen, dat hij afstand neemt van mogelijke antisemitische uitlatingen.

Op 29 november 2020 is een “open brief tegen antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren”⁶ daarvan op initiatief van Jannemieke Ouwerkerk, Jeroen ten Voorde e.a. op de website *Nederlandrechtsstaat.nl* gepubliceerd (**bijlage G**). Prof. Cliteur heeft verklaard dat hij deze open brief - kort na het verschijnen daarvan op dezelfde dag - wilde ondertekenen, maar dat dit niet mogelijk was. Enkele dagen later werd Prof. Cliteur verzekerd dat zijn naam niet onder de verklaring was gekomen door een technische fout. Prof. Cliteurs naam is toen alsnog toegevoegd.

⁶ Open brief tegen antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren”, <https://m.nederlandrechtsstaat.nl/forum/id318/29-11-2020/open-brief-tegen-antisemitisme-racisme-en-discriminatie-en-het-bagatelliseren-of-normaliseren-daarvan.html>

Op 30 november 2020 heeft tussen Prof. Cliteur en het College van Bestuur van de Universiteit Leiden een gesprek plaatsgevonden.

Op 1 december 2020 hebben Allan/Stein/Suurland/Zee een brief gestuurd aan Prof. Stolker en Prof. Van der Leun met een correctie van de onjuistheid in het *GeenStijl* artikel en een verduidelijking van de motieven voor het publiceren van hun verhaal. Daarin wordt benadrukt dat Allan/Stein/Suurland/Zee noch Prof. Cliteur noch anderen binnen de Afdeling antisemitische sympathieën of uitingen verwijten (**bijlage D**). Deze brief is op 6 december 2020 in het Leids Universitair Weekblad *Mare* gepubliceerd.

Op 14 december 2020 heeft de heer Suurland een schriftelijke verklaring aan de Commissie Corstens gestuurd, die als **bijlage F** aan het rapport is gehecht.

VI. Overwegingen

1. Geen antisemitisme

De eerste onderzoeksvraag luidt:

“Is binnen en rond de facultaire afdeling waarin prof. dr. P.B. Cliteur (verder te noemen: “Cliteur”) werkzaam is, sprake geweest van uitingen van antisemitisme door Cliteur of door een van de (oud-) medewerkers van de universiteit, inclusief de (oud-)promovendi; en zo ja, op welke wijze manifesteerde zich dit?”

Voor de beantwoording van deze vraag maakt de Commissie een onderscheid tussen enerzijds Allan/Stein/Suurland/Zee en anderzijds alle andere uit de kring van de Afdeling gehoorde personen.

Aan de hand van de gevoerde gesprekken heeft de Commissie moeten vaststellen dat - buiten Allan/Stein/Suurland/Zee - alle andere gehoorde personen uit de kring van de Afdeling in stellige bewoordingen hebben verklaard noch zelf noch via anderen geconfronteerd te zijn geweest met antisemitische uitlatingen binnen het verband van de Afdeling. Ook bij doorvragen bleek daarvan geen sprake. De Commissie heeft geen aanleiding te twijfelen aan de betrouwbaarheid van die verklaringen. In een aantal gevallen wordt de geloofwaardigheid bovendien versterkt door de omstandigheid dat enkele van de gehoorde personen van joodsen huize zijn of daaraan gerelateerd zijn. Zij, maar ook vele anderen, merkten op dat zij bij signalen van antisemitisme zeker zouden hebben gereageerd, bijvoorbeeld door dit aan anderen, zoals Prof. Cliteur of Prof. Ellian, te melden.

Uit de gesprekken met Allan/Stein/Suurland/Zee blijkt dat geen van hen zelf is geconfronteerd met antisemitische uitlatingen binnen het verband van de Afdeling. Allan/Stein/Suurland/Zee hebben benadrukt dat zij Prof. Cliteur zeer waarderen en van hem nog nooit een antisemitische uitspraak of andere grensoverschrijdende opmerking hebben gehoord. De enige in het verband van de Afdeling vernomen antisemitische uitlating is het voorval, dat de heer Suurland tijdens zijn dienstverband bij de Afdeling van een student heeft vernomen.

Tijdens zijn gesprek met de Commissie heeft de heer Suurland verklaard dat in 2008, tijdens zijn promotietraject onder leiding van Prof. Ellian als promotor, een student naar hem is toegekomen. Die vertelde dat de heer Baudet in een gesprek had opgemerkt dat “de Holocaust nodig was geweest om het christendom in West-Europa te redden”. Dit voorval heeft lang geleden plaatsgevonden. De heer Suurland weet niet meer wie deze student was. De heer Suurland dateert dit gesprek met die student in of omstreeks 2008. (Zie **bijlage D**).

De heer Baudet is met deze aan hem toegeschreven uitlating geconfronteerd. Hij ontkent dat dit voorval heeft plaats gevonden. Het is onmogelijk voor de Commissie – gelet op de lange tijd die intussen is verstreken en het ontbreken van aanknopingspunten – naar het voorval nader onderzoek te verrichten. De Commissie zal dan ook in het vervolg van dit rapport spreken over het mogelijk voorval uit 2008.

Verder heeft de heer Suurland in het gesprek met de Commissie bevestigd dat – in tegenstelling tot wat uit het *GeenStijl* artikel van 28 november 2020 naar voren komt – geen sprake is geweest van een meervoud van antisemitische uitlatingen.

Zijn joodse identiteit en zijn schrijnende familiegeschiedenis waren bekend bij zijn collega's. De heer Suurland wenst dan ook te benadrukken dat hij zich juist veilig voelde op de Afdeling. De enige door de heer Suurland vernomen antisemitische opmerking, zoals eerder geschetst, heeft de heer Suurland niet onder de aandacht gebracht van Prof. Cliteur of Prof. Ellian, omdat de heer Baudet altijd provokeerde en de samenwerking met hem zeer moeizaam was. Van deze laatste factoren (provocerend gedrag en moeilijke samenwerking) was al wel eerder melding gedaan bij Prof. Cliteur en Prof. Ellian. Echter, daarmee was naar zeggen van de heer Suurland nooit iets gedaan. Om die reden heeft de heer Suurland er toen voor gekozen om dit voorval niet te melden en de heer Baudet te negeren. (Zie **bijlage F**).

Hiermee is ook de tweede onderzoeksvraag “*Indien er sprake was van antisemitisme: waren leidinggevenden, inclusief (co-)promotoren, daarvan op de hoogte; en zo ja, op welke wijze werd hierop gereageerd?*” beantwoord.

Nu deze enige antisemitische uitlating - het mogelijk voorval uit 2008 - niet aan Prof. Cliteur of Prof. Ellian, leidinggevenden van de Afdeling, bekend is gemaakt, hebben zij daarop niet kunnen reageren.

2. Overige signalen

Zoals opgemerkt in de eerste onderzoeksvraag “staat het de Commissie vanzelfsprekend vrij om over alle signalen die zij in haar onderzoek ontvangt te rapporteren”. De Commissie brengt het volgende onder de aandacht van het College.

2.1. Onrust en nadelige gevolgen

De Commissie is onder de indruk gekomen van de loyaliteit en de betrokkenheid van de huidige en vroegere leden van de Afdeling. Zij “staan” voor de Afdeling en de leiding ervan. Zij zijn - ook in emotionele zin - geraakt door de zich snel opeenvolgende gebeurtenissen in de periode die verstreek na de commotie als gevolg van de berichten over antisemitische uitlatingen in de sfeer van JFvD. Achtereenvolgens ging het om het interview met Prof. Cliteur in *Trouw* op 25 november 2020, het artikel in *GeenStijl* van 28 november 2020, de brief van Allan/Stein/Zuurland/Zee van 1 december 2020, gepubliceerd in het Leids Universitair Weekblad *Mare* van 6 december 2020, de petitie van van Jannemieke Ouwerkerk, Jeroen ten Voorde e.a. op de website *Nederlandrechtsstaat.nl* en de tweets en de linkedin-mededelingen uit diezelfde periode. Deze reeks van gebeurtenissen heeft geleid tot veel onrust binnen de Afdeling en onder door de Commissie uitgenodigde vroegere leden van de Afdeling. Dat geeft de Commissie aanleiding nog enige opmerkingen te maken.

In de eerste plaats wijst zij op het interview dat Prof. Cliteur aan het dagblad *Trouw* gaf (**bijlage E**). Daarin nam hij –hoewel dit de uitgelezen gelegenheid was om dit te doen- niet duidelijk afstand van de vermeende antisemitische uitlatingen binnen het raam van FvD. Dat lijkt naar het oordeel van de Commissie de onrust te hebben aangejaagd.

Ten tweede heeft een aantal van de gehoorde personen zich op het standpunt gesteld dat de tweets en de reactie van het College op de ontstane onrust deze niet hebben weggenomen, maar juist hebben vergroot. De Commissie heeft zich daarover geen gegrond oordeel kunnen, maar ook niet behoeven te vormen, omdat dit buiten haar onderzoeksoopdracht lag. Zij is ervan overtuigd dat de handelwijze van het College is ingegeven door de oprechte wens de door de publicaties ontstane onrust die samenviel met de door het optreden van de JFvD en van de leiding van FvD veroorzaakte commotie te beperken. Daarover bestaat bij de Commissie geen twijfel.

In de derde plaats merkt de Commissie op dat uit het door haar verrichte onderzoek naar voren komt dat het uitwisselen van berichten via sociale media in een situatie als deze niet altijd even dienstig is. Het Twitter medium leent zich niet voor genuanceerde reacties. Reacties - over en weer - kunnen soms te snel en te weinig genuanceerd worden geuit.

In de vierde plaats, maar zeker niet als minst belangrijk punt, merkt de Commissie op dat vele medewerkers tijdens de gesprekken soms verdrietig en/of emotioneel en/of verontwaardigd hebben gereageerd op de enkele instelling van de Commissie met als opdracht het bestaan van antisemitische uitlatingen te onderzoeken. Sommigen vreesden daardoor voor een aantasting van de reputatie van de Afdeling en van haar leden. Ook kwam bij enkelen naar voren dat dit onderzoek hun loopbaan zou kunnen schaden; immers als bekend is dat iemand heeft gewerkt op een afdeling die voorwerp is geweest van onderzoek naar antisemitisme, zou bij het solliciteren een werkgever mogelijk twijfels over diens integriteit kunnen hebben. De Commissie hoopt dat de duidelijke conclusie van het onderzoek dit effect zal wegnemen. Daarom luidt haar aanbeveling aan het College dat de medewerkers van de Afdeling onverwijld in kennis worden gesteld van het resultaat van het onderzoek.

2.2. Geslotenheid

De Commissie heeft het signaal opgevangen dat de Afdeling door buitenstaanders wel eens als een ‘gesloten bolwerk’ wordt aangemerkt. Zij heeft vastgesteld dat de Afdeling is ondergebracht in een enigszins afgelegen deel van het gebouw van de rechtenfaculteit. Dat lijkt te maken te hebben met de beveiliging die ten behoeve van Prof. Ellian is getroffen. Uiteraard heeft de Commissie daarvoor alle begrip en betreurt zij de noodzaak daarvan. Daarnaast is de indruk ontstaan dat de Afdeling door de buitenwereld ook in overdrachtelijke zin als ‘besloten’ wordt ervaren. Sommige medewerkers van de Afdeling ervaren dat zij soms vijandig worden bejegend. Door vele medewerkers van de Afdeling wordt weersproken dat er sprake zou zijn van een ‘gesloten afdeling’. Zoals eerder gezegd, is er volgens hen binnen de Afdeling veel ruimte voor het uitwisselen van verschillende opvattingen. Een aantal van hen wijst er op dat zij met collega’s van buiten de Afdeling en ook van buiten de Leidse universiteit samenwerken. Volgens de meerderheid van de medewerkers is het beeld van een ‘gesloten afdeling’ te wijten aan de beeldvorming in de media.

De Commissie heeft niet kunnen vaststellen of en in hoeverre de indruk van een ‘gesloten afdeling’ op de werkelijkheid is gebaseerd. Niet is uit te sluiten dat er, misschien mede door die fysieke barrière, een beeld is opgeroepen van een op zichzelf staand eiland binnen de faculteit. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat dit beeld mede wordt opgeroepen door de respectieve ideologische positioneringen van de drie hoogleraren van de Afdelingen Encyclopedie en Rechtsfilosofie. Die lijken af te wijken van meer dominante stromingen in de faculteit. De Commissie zou zich kunnen voorstellen dat binnen de rechtenfaculteit meer over en weer wordt gezocht naar contacten in de werk- en de sociale sfeer. Dat zou dit beeld, als het al spoort met de realiteit, kunnen bijstellen. Voorts zou het overweging verdienen de fysieke positionering van de betrokken Afdelingen Encyclopedie en Rechtsfilosofie te wijzigen.

VII. Conclusie

Op grond van de inhoud van de door de Commissie Corstens gevoerde gesprekken met voornamelijk (oud-) promovendi en (oud-)medewerkers van de Afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap komt de Commissie tot de heldere en ondubbelzinnige conclusie dat - afgezien van een mogelijk voorval uit 2008 - voor zover zij heeft kunnen vaststellen, nooit sprake is geweest van antisemitische uitlatingen binnen de Afdeling. De Commissie heeft geen enkele aanwijzing voor dergelijke uitlatingen gevonden. Nu eveneens is komen vast te staan dat de leiding van de Afdeling, noch Prof. Cliteur noch Prof. Ellian, op de hoogte is gesteld van het mogelijk voorval of redelijkerwijs daarvan op de hoogte had kunnen zijn, valt de leiding van de Afdeling hierin niets te verwijten.

De Commissie is van oordeel dat ten onrechte het aanzien van de Afdeling en daarmee ook dat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en de Universiteit Leiden is aangetast.

De Commissie stelt vast dat Prof. Cliteur ter zake van het verwijt van antisemitisme binnen het verband van de Afdeling niets valt te verwijten.

VIII. Advies

Gelet op de onderzoeksbevindingen doet de Commissie de volgende aanbevelingen aan het College van Bestuur en via het College aan het bestuur van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid:

- Geef onverwijld ruime bekendheid aan dit rapport, in het bijzonder de daarin geformuleerde conclusie;
- Treed met spoed in overleg met de medewerkers van de faculteit en in het bijzonder die van de Afdeling, om te trachten aan de ontstane onrust een einde te maken;
- Bevorder het gesprek tussen de verschillende onderdelen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en de uitwisseling van gedachten;
- Wees bewust van de potentiële effecten van het gebruik van sociale media en ga het gesprek daarover aan.

Aldus vastgesteld op 28 januari 2021 te Leiden, door:

(Niet getekend wegens kopie.)

Prof. mr. G.J.M. Corstens

Voorzitter

Drs. A.M.C. Eijnsink

Mr. F.R. Schouten-Korwa
Secretaris

Mr. M.C. Aarts

M.C.H. Boonen MA
Adjunct-secretaris

BIJLAGE A

Commissie gestart met onderzoek naar beschuldigingen antisemitisme

Gepubliceerd op 07 december 2020

De Universiteit Leiden heeft een commissie ingesteld die onderzoekt of beschuldigingen van antisemitisme binnen de Faculteit der Rechtsgeleerdheid gegrond zijn. De commissie onder voorzitterschap van prof. mr. G.J.M. Corstens, oud-president van de Hoge Raad, bestaat uit drie leden en is inmiddels gestart met haar werkzaamheden.

In de week van 23 november 2020 hebben het college van bestuur van de Universiteit Leiden berichten bereikt over beschuldigingen van antisemitisme en de afhandeling daarvan. De signalen hebben in het bijzonder betrekking op een hoogleraar van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Deze geluiden hebben tot grote onrust geleid, ook bij betrokkene zelf, en verschillende reacties teweeggebracht binnen de betrokken afdeling, de faculteit en de universiteit.

Daarnaast is er maatschappelijke onrust ontstaan vanwege een breder en gepolariseerd debat dat momenteel landelijk gevoerd wordt en waarin de academische vrijheid en de mogelijke grenzen daaraan centraal staan. Ook wordt de vraag gesteld onder welke voorwaarden een wetenschappelijke functie kan samengaan met een politieke functie. Ook hierover zijn bij de universiteit reacties binnengekomen. Het zijn belangrijke vragen die in een breder – landelijk – debat moeten worden beantwoord.

Het onderzoek van de Universiteit Leiden richt zich op de onrust die binnen haar gelederen is ontstaan. Het college van bestuur ziet hierin aanleiding te onderzoeken of de berichten van antisemitisme en de afhandeling daarvan op waarheid berusten. Daartoe heeft het college een externe onderzoekscommissie samengesteld, bestaande uit prof. mr. G.J.M. Corstens, oud-President van de Hoge Raad (voorzitter), drs. A.M.C. Eijnsink voormalig lid van de Tweede Kamer, en mr. M.C. Aarts, oud-notaris.

Het onderzoek vindt onder andere plaats door middel van gesprekken met promovendi, oud-promovendi, medewerkers, oud-medewerkers en verder met iedereen met wie de commissie wil spreken. Alle bij de universiteit binnengekomen relevante stukken, brieven en andere reacties, met soms uiteenlopende perspectieven op wat er is gebeurd, zijn inmiddels aan de commissie ter hand gesteld.

Concreet luidt de opdracht van het college van bestuur van de Universiteit Leiden aan de commissie:

1. Is binnen en rond de facultaire afdeling waarin de betrokken hoogleraar werkzaam is sprake geweest van uitingen van antisemitisme door deze hoogleraar of door een van de (oud-)medewerkers van de universiteit, inclusief de (oud-)promovendi; en zo ja, op welke wijze manifesteerde zich dit? Het staat de commissie vanzelfsprekend vrij om over alle signalen die zij in haar onderzoek ontvangt te rapporteren.
2. Indien er sprake was van antisemitisme: waren leidinggevenden, inclusief (co-)promotoren, daarvan op de hoogte; en zo ja, op welke wijze werd hierop gereageerd?

De commissie hoopt in januari haar onderzoek te hebben afgerond. Gedurende het onderzoek worden geen mededelingen gedaan. Daarna zal de Universiteit Leiden weer volop meedoen aan het nationale en internationale debat over academische vrijheid.

Mediavragen

Voor mediavragen over of naar aanleiding van dit bericht kunt u contact opnemen met de woordvoerder van de Universiteit Leiden:

c.van.overbeeke@bb.leidenuniv.nl (<mailto:c.van.overbeeke@bb.leidenuniv.nl>).

BIJLAGE B

Onderzoeksprotocol

1. Inleiding

1.1.

In de week van 23 november 2020 hebben het college van bestuur van de Universiteit Leiden berichten bereikt over beschuldigingen van antisemitisme en de afhandeling daarvan. De signalen hebben in het bijzonder betrekking op prof. mr. P.B. Cliteur. Deze geluiden hebben tot grote onrust geleid, ook bij betrokkene zelf, en verschillende reacties teweeggebracht – binnen de betrokken afdeling, de faculteit en de universiteit.

Het onderzoek van de Universiteit Leiden richt zich op de onrust die binnen haar gelederen is ontstaan. Het college van bestuur ziet hierin aanleiding te onderzoeken of de berichten over beschuldigingen van antisemitisme en de afhandeling daarvan op waarheid berusten. Daartoe heeft het college een externe onderzoekscommissie samengesteld, bestaande uit prof. mr. G.J.M. Corstens, oud-President van de Hoge Raad (voorzitter), drs. A.M.C. Eijsink, voormalig lid van de Tweede Kamer, en mr. M.C. Aarts, oud-notaris. De Commissie zal worden bijgestaan door mr. F.R. Schouten-Korwa (secretaris) en mw. M.C.H. Boonen MA (adjunct-secretaris).

Het onderzoek vindt onder meer plaats door middel van gesprekken met promovendi, oud-promovendi, medewerkers, oud-medewerkers en verder met iedereen met wie de commissie wil spreken.

2. Onderzoeksopdracht

2.1.

Concreet luidt de opdracht van het college van bestuur van de Universiteit Leiden aan de commissie:

1. Is binnen en rond de facultaire afdeling waarin de betrokken hoogleraar werkzaam is sprake geweest van uitingen van antisemitisme door deze hoogleraar of door een van de (oud-)medewerkers van de universiteit, inclusief de (oud-)promovendi; en zo ja, op welke wijze manifesteerde zich dit? Het staat de commissie vanzelfsprekend vrij om over alle signalen die zij in haar onderzoek ontvangt te rapporteren.
2. Indien er sprake was van antisemitisme: waren leidinggevend, inclusief (co-)promotoren, daarvan op de hoogte; en zo ja, op welke wijze werd hierop gereageerd?

3. Onderzoekmethoden

3.1.

De Commissie zal haar onderzoek uitvoeren onder meer door middel van interviews:

De Commissie zal daartoe een breed samengestelde groep van (oud-)promovendi en (oud-)medewerkers uitnodigen.

De Commissie zal zich houden aan het beginsel van hoor en wederhoor.

4. Code of conduct interviews

4.1.

Aan alle personen die de Commissie wil spreken, zal voorafgaand aan het interview dit onderzoeksprotocol worden toegezonden. De gesprekken worden gevoerd met ten minste twee leden van de Commissie en vinden in vertrouwelijkheid plaats. Voor naslagdoeleinden zal een geluidsopname worden gemaakt. Van het gesprek zal tevens een gespreksverslag worden opgesteld, dat zal worden voorgelegd aan de geïnterviewde die dan de mogelijkheid heeft opmerkingen te maken. Na de vaststelling van het gespreksverslag door de Commissie, zal de geluidsopname worden vernietigd. Het gespreksverslag vormt de basis voor de bevindingen in het onderzoeksrapport, maar wordt als zodanig niet openbaar gemaakt, tenzij met de betreffende persoon anders wordt overeengekomen.

5. Rapportage en aanbevelingen

5.1.

De bevindingen van het documentenonderzoek en de interviews zullen door de commissie worden verwerkt in het onderzoeksrapport.

6. Onafhankelijkheid en vertrouwelijkheid

- 6.1. De Commissie zal haar onderzoek in onafhankelijkheid uitvoeren. Dat wil zeggen dat zij zelfstandig is in de wijze waarop het onderzoek wordt vormgegeven en uitgevoerd. In het onderzoek wordt door de Commissie aan geen van de belanghebbenden of groepen van belanghebbenden bijzondere invloed of zeggenschap toegekend.
- 6.2. De interviews vinden in vertrouwelijkheid plaats, waarbij de gespreksverslagen niet aan het onderzoeksrapport worden toegevoegd, tenzij met de betreffende persoon anders wordt overeengekomen. Citaten uit de gespreksverslagen die herleidbaar zijn tot de geïnterviewde personen zullen uitsluitend na toestemming van de desbetreffende persoon in het onderzoeksrapport worden opgenomen.
- 6.3. De Commissie zal tijdens het onderzoek vertrouwelijkheid betrachten ten aanzien van datgene dat als zodanig aan de Commissie schriftelijk of mondeling wordt toevertrouwd.
- 6.4. De verkregen documenten, gespreksverslagen en geluidsopnamen zullen tijdens het onderzoek in een beveiligde omgeving binnen de computersystemen van de Universiteit Leiden worden opgeslagen. Deze omgeving is slechts voor een door de Commissie aangewezen groep personen toegankelijk. Deze personen zijn gehouden tot geheimhouding. Voor naslagdoeleinden zal een geluidsopname van de interviews worden gemaakt. Na de vaststelling van de gespreksverslagen door de Commissie, zullen de geluidsopnames worden vernietigd.
- 6.5. Na het afronden van het onderzoek zullen deze bestanden (met uitzondering van de vernietigde geluidsbestanden) worden opgeslagen op een daartoe geschikte gegevensdrager en vervolgens verwijderd van de computersystemen van de Universiteit Leiden. De gegevensdrager met daarop

bedoelde bestanden wordt vervolgens bewaard door een door de commissie daartoe aan te wijzen persoon of instantie, gedurende de in de toepasselijke wetgeving geldende termijnen.

- 6.6. Door de Universiteit Leiden is aan de Commissie secretariële en organisatorische ondersteuning ter beschikking gesteld, in de personen van mw. mr. F.R. Schouten-Korwa en mw. M.C.H. Boonen MA. Laatstgenoemden maken deel uit van de kring van de Commissie en zijn aldus op gelijke wijze gehouden tot vertrouwelijkheid en geheimhouding als de leden van de Commissie.

7. Openbaarheid

7.1.

De Commissie overhandigt het rapport aan het College van Bestuur van de Universiteit Leiden en zal aanbevelingen doen m.b.t. de openbaarmaking.

8. Privacy en databeheer

- 8.1. De Commissie respecteert de privacy van alle belanghebbenden bij het onderzoek en verwerkt persoonsgegevens als houder van persoonsgegevens in overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (EU) 2016/769.
- 8.2. In overleg met de Functionaris Gegevensbescherming van de Universiteit Leiden heeft de Commissie technische en organisatorische maatregelen getroffen om een passend beveiligingsniveau te waarborgen om alle tijdens het onderzoek vergaarde persoonsgegevens te beschermen tegen ongeoorloofde of onrechtmatige verwerking en tegen verlies, vernietiging, beschadiging, aanpassing of bekendmaking. Indien er vragen zijn over de beveiliging van de persoonsgegevens, of indien er indicaties van misbruik zijn, kan contact worden opgenomen met het secretariaat van de Commissie.

9. Samenstelling Commissie

- 9.1. De Commissie bestaat uit drie personen:.
- Prof. mr. G.J.M. Corstens, voorzitter
 - Drs. A.M.C. Eijssink, lid
 - Mr. M.C. Aarts, lid
- 9.2. En wordt bijgestaan door:
- Mr. F.R. Schouten-Korwa (secretaris)
 - M.C.H. Boonen MA (adjunct-secretaris)

10. Wijzigingen

- 10.1. In de loop van het onderzoek kunnen er feiten of omstandigheden blijken te zijn, of zich situaties voordoen, waarin niet is voorzien. De Commissie behoudt zich dan ook het recht voor om van dit onderzoeksprotocol af te wijken. In het onderzoeksrapport zullen eventuele afwijkingen van het protocol worden vermeld.

BIJLAGE C

Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet - Een tijdlijn van getuigenissen

Niet omdat het kan. Maar omdat het moet. GeenStijl 28 november 2020

De crisis bij het Forum voor Democratie gaat niet over whatsappgesprekken. Het gaat niet over ruzies over de politieke koers. Het gaat zelfs niet over de heetgebakerde, absurde citaten van de partijleider tijdens de crisissituatie van afgelopen week. De open zenuw van het Forum voor Democratie is iets anders.

GeenStijl sprak met bronnen, getuigen en klokkenluiders over de trage verkruiemeling van de Forumzuil, die bijna twee jaar geleden is ingezet. Die leunt niet op één anekdote, één incident of één verhitte vergadering, maar bestaat uit een totaalplaatje van een angstcultuur waarin antisemitisme welig tiert, nazi's worden verheerlijkt, rassenongelijkheid wordt uitgelegd vanuit een blanke superioriteit en waarin deze ideeën niet worden geremd en gecorrigeerd, maar klokkenluiders wel worden ontslagen. Veel getuigen, slachtoffers en medestanders durven er niet over te spreken. Dat is het verhaal.

Alles draait om Thierry Baudet, een enerzijds heimelijke maar tegelijkertijd (zoals in dit verhaal zal blijken) zeer openlijke antisemiet die zich professioneel en politiek heeft omringd met etno-nationalistische, Derde Rijk verheerlijkende jongeren die in raszuiverheid en antizionistische complotten geloven. Thierry is hun geestelijk leider in de politiek, die zijn critici is gaan zien als verraders die zijn grootsheid ontkennen of zijn onvermijdelijke opmars in de weg staan. In zijn directe omgeving greep niemand in bij deze ontwikkeling of beten mensen zich er op stuk, maar aan de naaste buitenrand van het FvD is er wel degelijk herhaaldelijk aan de bel getrokken.

Getuigen treden noodgedwongen naar voren

In mei 2020 trok een groepje mensen uit het Umfeld van Forum voor Democratie aan de bel bij Paul Cliteur met het verzoek aan hem om Thierry Baudet aan te spreken op uitspraken die Baudet tegen enkelen van hen in de privésfeer gedaan heeft.

Onder hen zijn Arabiste Machteld Allan, politicologe Machteld Zee en enkele mensen die anoniem wensen te blijven, maar waar GeenStijl wel mee gesproken heeft en bewijsstukken van heeft ingezien. Ook de Britse publicist Douglas Murray en classicus Bas van Bommel, een oude studievriend van Baudet, behoren tot die groep. Oud-collega David Suurland sprak eveneens met GeenStijl.

Hun gebundelde ervaringen met uitspraken van Baudet zijn meermaals en door verschillende mensen met zijn promotor, vertrouweling en tot voor deze week FvD-senator Paul Cliteur gedeeld, in de hoop dat hij zou handelen om Baudet in het gareel te houden, dat het grotere belang van de partij beschermd kon worden, of simpelweg om antisemitisme de pas naar de Tweede Kamer af te snijden. Cliteur handelde niet en daarom doen al deze mensen nu hun verhaal aan GeenStijl.

Omdat het hypocriet zou zijn om afstandelijkheid te veinzen over een persoon en een partij waar ondergetekende goed bekend mee is, zullen niet alleen deze bronnen aan het woord komen, maar ook eigen feiten en ervaringen van ondergetekende aan bod worden. Dit verhaal is een collage waarvan het fotorolletje ruim anderhalf jaar in ontwikkeling is geweest, totdat de contouren van een crisis voor allen onmiskenbaar zichtbaar werden.

Trial by media

Dat het bijeen brengen en openbaren van alle informatie anderhalf jaar duurde, betekent niet dat Thierry Baudet bepaalde opvattingen niet al langer koesterde. Een belangrijk probleem is echter geweest dat zijn critici en veel media te snel en te stevig beweringen gingen doen over het *vermeende* gedachtengoed van Baudet, op basis van onsamenhangende anekdotes en losse uitspraken maar zonder echte harde bewijzen of bronnenkennis van binnenuit.

Dat heeft er mede toe geleid dat Baudet enerzijds nooit de juiste kritische vragen kreeg voorgelegd (de vooringenomenheid dicteerde immers al dat hij niet deugde), terwijl hij bij zijn achterban daardoor meer voordeel van de twijfel kreeg dan hij achteraf verdiende: het establishment, de bestuurlijke elite, het partijkartel en de mainstream media hebben namelijk altijd veel te snel de neiging om elke uitdager van hun macht, posities of lege keizerlijke kledingkast voor racist of fascist te verslijten. Dat mogen ze zich aantrekken, maar ik maak me geen illusies. Ik heb als ‘architect’ achter het Oekraïne-referendum van dichtbij gezien hoe de worst gemaakt wordt - en de smaak staat me ook nog helder voor de geest.

Terug naar Thierry Baudet. Want met zijn gedrag, zijn uitingen en zijn vooroordeel bevestigende retoriek heeft hij uiteindelijk wel degelijk ‘fatsoenlijk rechts’, het conservatisme en het rechts-liberalisme door het bruine slijk getrokken en misschien wel decennia terug in de tijd gesleurd.

Al tijdens zijn promotie in Leiden, in de slotjaren van het vorige decennium, rezen twijfels over zijn persoonlijke overtuigingen. Medestudenten en collega’s herinneren zich incidenten waarbij Baudet mensen op de kast joeg met uitspraken over hoe de Joden Europa hebben overgenomen en het voortbestaan van een blank continent in gevaar brachten. David Suurland was destijds als promovendus enkele jaren collega van Baudet. Hij schetst hoe een uitspraak zoals deze paste in een patroon waarbij Baudet er behagen in leek te scheppen om met rabiante uitspraken en vaak zinloze provocaties collega’s op stang te jagen. Dit gebeurde met zo'n regelmaat dat collega’s zich op een gegeven moment niet meer afvroegen of het polemieek was of ernst, maar met het oog op het werk dat wel gedaan moest worden vooral moeite deden om confrontaties met Baudet te ontwijken. Ondanks dat dit gedrag meermaals bij de leidinggevenden werd aangekaart werd het weggewuifd als een onschuldige kwajongensstreek. Tot een ingrijpen is het nooit gekomen. Een patroon dat zich nu lijkt te herhalen.

Zijn promotor, de Leidse professor Paul Cliteur, zou jaren laten voorgelegd krijgen wat Baudet allemaal verkondigd heeft in de recente periode, en die informatie nalatig en onverantwoordelijk behandelen.

"Jullie zitten wel overal hè?"

Want dat antisemitisme van Baudet heeft zich ondertussen in diverse gezichten aan talloze mensen laten zien. Soms geniepig, bijvoorbeeld toen hij in een conversatie van 'jij' en 'je' naar 'jullie' overschakelde toen hij ontdekte dat zijn gesprekspartner van Joodse afkomst was. Als in: "Jullie zitten wel overal hè?" Maar het werd net zo goed veel openlijker geuit.

“We waren in gesprek op een verjaardag”, vertelt Machteld Allan. “Opeens zei hij, uit het niets, dat de Tweede Wereldoorlog een oorlog was tussen de Duitsers en de Joden. ‘En de Joden hebben gewonnen’, concludeerde hij.” Allan liep verbouwereerd weg uit het gesprek.

Baudet liep achter haar aan. Allan: “‘Wat gebeurde er nou?’, sprak hij op een toon alsof ik gek was. Hij begon zijn uitspraak toe te lichten door te zeggen dat de Joden na de oorlog door hun grip op de media en de massamigratie de Duitsers er uiteindelijk onder hebben gekregen. Ik zei hem dat die overtuiging een antisemitische trope was.”

Dat schrok Baudet niet af: “Maar het is toch gewoon zo, ze hebben toch de macht?”, zei hij.

Allan vertelt dat ze Baudet op een later moment nog eens confronteerde met zijn uitspraken op die avond. Hij weersprak zijn eigen woorden niet maar groef zich in: “Dit zijn ideeën die ik heb, dat moet je toch gewoon kunnen zeggen?” Hij vertelde Allan dat ze ‘een voorbeeld moest nemen’ aan Paul Cliteur. “Die schrikt niet van ideeën.”

Tegen een andere oud-promovendus van Cliteur aan de Leidse rechtenfaculteit, die anoniem wenst te blijven, zei hij kort na de boreale speech na de provinciale statenverkiezingen in het voorjaar van 2019, waar die zich ongerust over had verklaard: "Als ik werkelijk zeg wat ik denk, dan zou je me vermoorden."

“Als het allemaal echt gebeurd is”

Zo voorzichtig was hij niet bij iedereen. Van platte, directe citaten - “Hitler had gelijk” - tot pogingen om de ontkenning van de Holocaust als een soort politieke discussie over de gevolgen van het nationaal-socialisme te poneren: in een verhit gesprek zei oud-studiegenoot Bas van Bommel “Als je op die tour gaat, zet je de deuren open naar de Holocaust”, waarop Baudet reageerde met “Ik hoor slechts een dreigement, geen argument.” Daar voegde hij later zelfs nog aan toe: “Als het allemaal echt gebeurd is.”

Deze citaten, uit januari van dit jaar zijn in overeenstemming met uitspraken die Baudet tijdens een eerdere ontmoeting met Van Bommel deed. In februari 2018 sprak hij over Europa als “een blanke beschaving” waarin de Joden een “parasitaire” cultuur vormen, die volgens Baudet nog steeds op de belangrijke posities hun macht en invloed uitoefenen.

Voorname en meer uitspraken van Baudet zijn dit jaar, rond de jaarlijkse herdenkingen in mei, door de voornoemde anonieme oud-promovendus van Paul Cliteur verzameld en in een bezorgd gesprek aan de - toen nog - FvD-senator voorgelegd. Cliteur wuifde de zorgen echter weg met de suggestie dat het gaat om "maligniteit", aangewakkerd door "een paar flessen wijn".

Naar aanleiding van deze lauwe reactie mailde de promovendus aan Cliteur: "Ik schrik omdat jij niet schrikt."

Allan vertelt dat ze door Baudet gebeld is nadat het groepje hun zorgen met Cliteur had gedeeld. Hij was deemoedig en vroeg zich af waarom iedereen zich tegen hem keert, maar, zegt Allan: “Hij sprak echter niet tegen wat hij werkelijk gezegd had op die verjaardag.”

Een dingetje met Joden

Een bron die anoniem wenst te blijven, die Thierry met name kent uit de begintijd van FvD, vertelt: “Het is mij wel duidelijk dat Thierry altijd een dingetje met Joden heeft gehad. Maar daar leek hij in eerste instantie nogal naïef in en hij was toen ook wel vatbaar voor

tegenargumenten. Maar het is met de tijd een patroon geworden waarin hij druppelsgewijs foute ideeën bij zijn gehoor probeert te pluggen om te kijken hoe ver hij kon gaan. Ik heb hem op een feestje meegemaakt over waarin opeens ontstak in een lofzang op generaal en nazi-collaborateur Philippe Pétain en over de oprichter van het antisemitische ultrarechtse L'Action Française en theoreticus van het Vichy-regime Charles Maurras. 'Zo een fantastische schrijver die zo gevoelig schrijft', zei hij dan. Dan knikte iedereen vriendelijk want wie weet nu hier wie dat is."

De kennis vervolgt: "Toen ik hem afgelopen winter na lange tijd weer eens tegen het lijf liep, was ik toch verbijsterd over enkele uitlatingen van hem over de oorlog en de Holocaust. Hij is sindsdien door een aantal mensen over deze uitlatingen persoonlijk aangesproken. Er was dus genoeg ruimte voor hem voor reflectie en introspectie om de ernst van de kwestie in te zien, of een grens te trekken en er werk van te maken. Dat hij het blijkbaar niet kan laten om hiermee door te gaan en wel in overtreffende trap zoals wij de laatste dagen hebben kunnen vernemen, laat helaas zien dat hij er duidelijk voor kiest om deze weg in te slaan."

Dat klinkt als de Baudet die wij ook kennen. Geef de man wat drank en een trigger in de vorm van tegenspraak, en hij schiet zichzelf in de voet - om het vervolgens achteraf als een esoterische exercitie uit te leggen: de vrijheid van het debat, een beetje filosofie en een beetje uitdagen, passend bij een beweging met veel jonge mensen die opereert op het snijvlak tussen een ontgroeningsritueel en een ideologische veldtocht. Maar sinds de boreale uilenspeech geldt ook: als je niet meer met Baudet bent, ben je per definitie tegen hem.

In Amsterdamse kringen gaat sinds de verkiezingszege van Forum bij de Provinciale Statenverkiezingen een verhaal over antisemitische uitspraken en racistische theorieën die Baudet gedaan zou hebben tijdens een diner met de Britse journalist en schrijver Douglas Murray.

Ook daarover heeft de oud-promovendus contact gezocht met Cliteur. Die reageerde in een e-mail als volgt: “Ik zou echt niet weten wat ik uitgelegd zou moeten krijgen. Thierry heeft misschien met Douglas een paar flessen wijn gedronken. En wat zij toen hebben besproken en wie precies wat tegen wie heeft gezegd is niet aan mij om in te treden. Ook hele gewone privacy. Wat voor mij van belang is, is het partijprogramma van Forum voor Democratie. En de boeken die Thierry heeft geschreven.”

Cliteur vervolgt: "Zelfs als zij allerlei malligheid met elkaar hebben uitgewisseld dan is voor mij van belang waar Thierry nú voor staat. En ik heb hem net gesproken en hij heeft verklaard dat hij niets nazistisch denkt of voelt. Laat dat een geruststelling voor je zijn en hou op met dit gepieker. Bespreek het met je vrouw of iemand anders die je vertrouwt, want je bent echt aan het doordraaien.”

Douglas Murray: 'Neem afstand van Baudet'

GeenStijl heeft met Douglas Murray gebeld. Hij wil geen uitspraken doen over details die besproken zijn in de beslotenheid van een private conversatie, maar verklaart wel dat hij zo geschokt en ontzet was door wat Baudet heeft gezegd, dat hij zijn vriendschap met hem direct verbroken heeft en absoluut niets meer met hem te maken wil hebben.

Op een conservatieve conferentie in Rome, begin dit jaar, vertelde hij aan de organisatie en aanwezige journalisten dat hij niet gekomen zou zijn als hij geweten had dat Baudet ook present was. Achter de schermen waarschuwde hij sinds dat ontspoorde diner vrienden en kennissen binnen en buiten de partij om op hun hoede te blijven: het gaat niet goed met Baudet, en dat ze afstand van hem zouden moeten nemen.

Nu we toch in Engeland zitten: ook Roger Scruton, de in januari overleden conservatieve denker die door Baudet als een vriend mentor beschouwd wordt, had voor zijn dood al afstand genomen van Baudet. Niet alleen heeft hij verklaard dat Baudet ‘zijn ideeën verkeerd uitlegt’, maar ook dat hij zijn betogen “altijd te ver doorvoert.” Daarnaast bevestigt een bron aan GeenStijl het rondzingende gerucht dat Scruton in een private conversatie verklaard heeft dat Baudet “zich gevaarlijk ontwikkelt” en dat hij “uiteindelijk veel mensen in zijn val mee zal sleuren.”

In het meest recente boek van Baudet, over de oprichting en ontwikkeling van Forum, prijkt nog wel een foto waarop Thierry met Roger Scruton en Theodore Dalrymple poseert. Henk Otten lijkt vakkundig uit de partijgeschiedenis te zijn uitgegumd. Baudet schreef een

gloedvolle In Memoriam over Scruton, die zelf dus beduidend minder épris was over zijn voormalige pupil.

Paul Cliteur is over dit alles in juli van dit jaar ook benaderd door Machteld Zee, eveneens een oud-promovenda, tegen wie hij verbazing over Baudets uitspraken veinsde. Dit was nieuwe informatie, zo stelde Cliteur in het gesprek. Dat was een leugen: Zee was reeds op de hoogte van de mails en gesprekken tussen Cliteur en de eerste melder. Zee voegt toe na dit gesprek met Cliteur een ‘weekend van rouw’ te hebben ingelast, vanwege dit verraad van het vertrouwen door haar promotor en haar gevoel dat het gesprek met hem over Baudets uitspraken geen enkele indruk op hem maakte.

Diezelfde Cliteur heeft volgens een andere oud-promovendus tijdens een college wel eens gezegd dat Holocaustontkenning onder vrijheid van meningsuiting valt. Nadat enkele studenten daar tegen in gingen, verklaarde hij dat hij persoonlijk zou ingrijpen als iemand het ook daadwerkelijk met enig gewicht zou gaan praktiseren. Allan: “Zo is Cliteur. Die is soms zo liberaal dat het bijna nihilistisch wordt.” Maar daadwerkelijk ingrijpen toen hem werd verteld welke opvattingen Baudet deelt met (voormalige) vrienden en kennissen net buiten de Forumkring, dat deed Cliteur dus niet.

“Vind je dan niet dat Mark Rutte dit land aan het vernietigen is?”

Na de electorale overwinning in 2019 begon Baudet steeds vaker tegen complotdenkers aan te leunen. Van eind vorig jaar stammen de eerste serieuze verhalen over hoe extreem-conservatieve, op internet vigerende theorieën steeds opzichtiger in zijn eigen gedachtengang begonnen te sluipen. Zijn retoriek begon ook te verschuiven. Tijdens een toevallige ontmoeting op een vrijdagavond in een café in Amsterdam, vlak voor het partijcongres in Barneveld van 30 november 2019, vroeg ik Baudet waarom hij Robert Jensen als spreker op zijn congres had uitgenodigd. “Je begrijpt toch zelf ook wel dat je daarmee alleen

complotdenkers bedient?”, vroeg ik hem. Zijn reactie was dat Paul Cliteur ook als spreker gepland stond, wat natuurlijk een ‘uiterst redelijke en rationele denker’ is.

Toen ik daarop antwoordde dat het programmeren van redelijke en rationele sprekers nog geen reden is om ook totale idioten op het podium te zetten, veranderde hij volledig van onderwerp: “Vind je dan niet dat Mark Rutte dit land aan het vernietigen is?”, vroeg hij. Ooit zou ik om die vraag gelachen hebben, maar nu proefde het, mede vanwege een vreemde glimlach die meer ongeduld dan amusement verried en vooral door de keus voor het woord ‘vernietigen’, als een absurde stelling. “Nee”, zei ik, “Ik denk dat Mark Rutte een heleboel fouten maakt, dat hij vaak liegt en dat hij belangrijke ideologische discussies onbehandeld laat, waardoor het etterende wonden dreigen te worden. Maar ik denk niet dat er in dit land ooit een premier gekozen is die zichzelf tot doel gesteld heeft om Nederland te vernietigen.”

Baudet nam nog een slok bier uit zijn halfvolle flesje 0.0, keek me met ongeduldige ogen heel even meewarig aan en zei toen met opgewekte stemverheffing en een hand op mijn schouder: “Ik moet gaan, het was ontzettend leuk om je weer even gesproken te hebben. Tot snel!” En weg was-ie.

Jensen zei overigens geen hele rare dingen op het partijcongres. Baudet zelf wel, in ons Coronacafé van 10 april 2020, waarin hij nogmaals benadrukte dat bepaalde partijen uit zijn op de vernietiging van Nederland.

De fatale wanhoopsdaad van Henk Otten

Sinds zijn enorme verkiezingswinst en de groeiende persoonsverheerlijking is Thierry Baudet een stuk zelfverzekerder geworden in zijn reactionaire gedrag en in zijn uitingen. Dat leidde vorig jaar zomer tot de wanhoopsdaad van Henk Otten: NRC Handelsblad bellen om de kat de bel aan te binden over de radicalisering van Baudet en anderen binnen de partij - en daarmee uiteindelijk zelf aan het kortste eind trekken.

Tegen NRC zei Otten dat de partij te veel naar rechts trekt en filosofische exercities belangrijker lijkt te vinden dan politiek beleid of het uitvoeren van het programma. Ook vond Otten dat Baudet “hun mensen” in de steek liet, en “nodeloos in de wind zet” met zijn gedrag. “Het is misschien leuk om een gewaagde uitspraak te doen, maar we zijn nu een grote partij. Hij gaat over zijn eigen woorden, maar woorden hebben consequenties. Je hebt verantwoordelijkheid voor andere mensen. Het is de vraag of je een politieke partij moet gebruiken als vehikel voor academische debatten die je zelf leuk vindt. Ik vind van niet.”

Otten, die in andere sociale kringen verkeert dan de getuigen die wij spraken, trok hiermee vanuit zijn eigen perceptie aan dezelfde bel als de mensen die in dit artikel hun verhaal doen. Hij werd verketterd door Baudet, gehaat door de leden en is met het stigma van kasgraaier en zetelrover op zijn eigen weg gezonden. Alle hoop om de radicalisering binnen de partij nog te kunnen stuiten verdampte daarmee, maar dat werd aan het oog onttrokken door de zeer publieke ruzie die de voormalige strijdmakkers met elkaar uitvochten. Een beetje zoals de implosie van Forum in de huidige chaos ook afleidt van de aanleiding.

Baudet deed in die zomer van 2019 een “onderzoek” naar Otten en liet dat via Paul Frentrop aan GeenStijl lekken, in de kennelijke veronderstelling dat wij hem zouden steunen. Het “onderzoek”, dat bestond uit een document dat door Thierry zelf (of in ieder geval op Thierry’s laptop) is geschreven en dat op geen enkele wijze legitiem, onafhankelijk of zelfs maar feitelijk onderbouwd was. Dat hebben we toen na eigen beoordeling ook zo opgeschreven, waarbij we ons tegelijkertijd verbaasden over het amateurisme maar vooral de toenemende geslotenheid van de partijtop.

Al deze vertellingen, feiten en anekdotes vormen nu tezamen een zwartbruine rand rond de partijkaders van Forum voor Democratie. Binnen dat kader, naar de buitenwereld verkocht als een stijlvorm (ironie!) of open debat (vrijheid van meningsuiting!), is de JFvD ontstaan, gegroeid en eveneens ontspoord. De beweging bracht talloze jonge, enthousiaste en maatschappelijk betrokken junior-politici voort, maar waar ironie ophield en ernst begon, ontstond ook een grijze gedoogzone voor een (heimelijk) bruinrechts gedachtengoed. Het gebied waar de Erkenbrand-anekdotes uit voortkomen, de NVU-leden op bijeenkomsten verschenen en waar de naam van Freek Jansen, vriend en vertrouweling van Thierry Baudet, steevast bij wordt genoemd.

Herhaaldelijk ontstond ophef over de uitingen van sommige JFvD'ers. Verhalen over ontspoorde debatten en discussies tijdens bijeenkomsten en kampen kwamen boven. Sommige

leden vertrokken, teleurgesteld. Anderen luidden de klok - en werden zelf geïntimideerd of geroyeerd. Sommige verhalen kwamen naar buiten, waarna de partij een onderzoek aankondigde en dan bleef het alsnog stil. Niet de ontspoorde leden, maar juist de klokkenluiders waren dan achteraf wel verdwenen. Opgestapt, of gewoon geroyeerd.

Intern bleef de onvrede groeien, evenals de kritiek. Maar ook de vrees: Baudet had zeker sinds het vertrek van Otten een stevige greep op de partij en het bestuur en hij omringde zich met de meest loyale jonge 'gelovigen' van de JFvD, door een voormalige insider aangeduid als zijn "para's" - paratroepen. Freek Jansen bekleedt een functie in de fractie, evenals diens eigen adjudanten, zoals Andreas Bakir. Ook Ruben Hermse, feitelijk in verband te brengen met nazistische uitingen, werd als fractiemedewerker naar het Binnenhof gehaald. Dat laatste is naar verluidt voor Theo Hiddema, die onder verkeerde voorwendselen getekend heeft voor de positie van Hermse, de druppel geweest om uit de Kamer te vertrekken.

"Ik vond mezelf FANTASTISCH"

Bij steeds meer leden en niet-leden groeiden de zorgen, evenals de vrees. Verhalen over treiterijen en intimidatie kwamen bovendrijven. Baudet begon steeds meer onderscheid te maken tussen medestanders en tegenstanders, en vertoonde daarin paranoïde gedrag. Met Annabel Nanninga had hij bijvoorbeeld nauwelijks nog contact: ze werd als een bedreiging beschouwd. Na het optreden in onze eigen kelder, op 10 april van dit jaar, verbrak hij ook alle contact met ons: we hadden ons ondanks zijn hardop uitgesproken wens niet aan hem en zijn strijd onderworpen - we verklaarden onze onafhankelijkheid en lachten hem zelfs een beetje uit. In de nacht na de eerste uitzending van wat we het Coronacafé noemden, prees hij zijn eigen optreden: "Ik heb net alles terug gezien en ik vond mezelf FANTASTISCH", schreef hij dezelfde nacht nog in een appgroep waar GS inzage in had. Luide bijval van de groepsgenoten was zijn deel.

De volgende morgen bleek dat niet iedereen Baudet zo fantastisch vond. De coalitievorming in Brabant dreigde te klappen omdat hij tijdens zijn dramatische optreden de partijen van beoogde coalitiegenoten als "vijanden" betiteld had, die "Nederland willen vernietigen". Er verscheen op een gegeven moment zelfs een krantenkop in het Eindhovens Dagblad met het citaat van een geïrriteerde VVD-gedeputeerde: "Ik vind het niet interessant wat Baudet in een kelder bij GeenStijl zegt." Waarvan akte.

Een ex-lid van FvD daarentegen, Sonny Spek, stuurde de ochtend na het Coronacafe een diep zuchtend opiniestuk naar GS, dat we plaatsten omdat het treffende kritiek was. Wij moesten

ook iets met dat idiote optreden van een partijleider die beschonken en te laat binnen kwam, en vervolgens ook nog onze onderwerping eiste. Het allerlaatste bericht dat ik zelf van Baudet ontving, die zaterdagmiddag, luidde: "Dat je nadat ik dit voor je doe, deze kut-uitzending, me nog even voor de bus gooit met een ingezonden stuk: een rotstreek. Echt, ik begrijp niets van je." Zowel GeenStijl als ikzelf werden overal ontvolgd. Korte tijd later noemde hij ons "kartelstutters".

Baudet begon zijn eigen Journaals, gevuld en omgeven door ja-knikkers, en zijn associatie met complotdenkers en aanverwanten (waaronder Robert Jensen, Willem Engel en enkele weinig intellectuele influencers) werd onmiskenbaar. Gesommeerde partijgenoten deden tegen heug en meug mee aan een programma dat reguliere media overbodig moest maken om de achterban te bereiken, maar dat vooral heel duidelijk maakte dat het juist heel goed is voor Baudet om af en toe onderbroken te worden door een vraag of een tegenwerping: als je hem ongehinderd zijn gang laat gaan, ontsporen zijn monologen regelmatig in onjuistheden en niet-feitelijke nonsens.

In één van zijn Journaals probeert hij zelfs uit te leggen dat het niet erg is om 'fascist' genoemd te worden, omdat die term een frame is van de Bolsjewieken uit het begin van de jaren 20. Is het dommigheid, polemisch plaagwerk, of toch een manier om het ondenkbare salonfähig te maken?

In de afgelopen weken zagen we geruchten en anekdotes steeds sneller en steeds vaker in feiten veranderen, met bronnen en bewijzen, en leerden we hoe sterk een angstcultuur verankerd was geraakt in het FvD: bronnen zijn voorzichtig, bevreesd, of botweg bang. Verhalen zongen echter steeds luider en in steeds bredere kring rond, waaronder ook de Holocaust-"bevragingen" en de antisemitische citaten, gelardeerd in anti-Joods complotdenken.

Enkele jonge ex-FvD'ers overlegden hun onderbouwingen, in beeld en geluid, en daarna begon alles te ontrafelen. De onvrede over de gang van zaken in de partij en vooral tussen 'grote mensen' en 'jongerenafdeling' leidde dit weekend tot het moment waarop één tweet van Nanninga voldoende was om talloze FvD'ers ertoe te bewegen op sociale media openlijk hun kritiek op interne zaken te uiten. In het kielzog daarvan kwamen alle anekdotes over het antisemitisme in de partijtop ook (weer) boven drijven, als de onvermijdelijke dambreuk die volgt als je een bassin van bruine drab vult achter een veel te dunne damwand.

De meltdown van Baudet, die nog steeds Freek Jansen maar niet los wil laten (zou het echt diens onvoorwaardelijke loyaliteit zijn?) en in ongecoördineerde waanzin uiteen begon te vallen, zorgde er voor dat diverse bronnen en getuigen nu alsnog naar voren stappen om licht te werpen op de duistere kern van de zaak. Niet als verraders die willen natrappen, maar vooral als teleurgestelde toeschouwers die wat een beloftevolle beweging leek tot een Griekse tragedie zagen verworden.

Het lag nooit aan een enkel dinertje met een Amerikaanse "mede-revolutionair", aan een paar extremisten op een partijbijeenkomst of aan "ironische" discussies van onwetende pubers in (J)FvD-appgroepen. Dat zijn allemaal slechts symptomen, bijwerkingen van een onbehandelde ziekte in de partijtop, waar anti-Joodse complotten, etno-nationalistisch gedachtengoed en narcistische megalomanie een bruine tumor vormden waar een volstrekt redelijk rechts-liberaal partijprogramma aan ten onder is gegaan. En daarmee meer dan een miljoen kiezers opnieuw in rouw achterblijven, in de steek gelaten bij het politieke massagraf dat we in bidprentjes als het gedachtengoed van Pim Fortuyn omschrijven.

Inmiddels is de chaos compleet en zijn er geen woorden meer om de gekte te beschrijven, met Baudet die zich in het oog van de storm gedraagt als de geestelijk leider van een sektarische beweging die ten dode opgeschreven lijkt, worstelend met een renaissance van een tijd die nooit bestaan heeft. En in alle ontgoocheling kan hij het niet meer mooier maken dan het is. Baudet is als politicus opgegeten door zijn eigen beweging.

Persoonlijke noot: hier iets meer context over mijn eigen gedachtenontwikkeling.

@B. Nijman | 28-11-20 | 09:09 | 1617 reacties

BIJLAGE D

Geachte rector Carel Stolker en geachte professor van der Leun,

Wij schrijven u als de (oud) promovendi van de afdeling Encyclopedie van het Recht die genoemd worden in het Geenstijl artikel '[Het onverholen antisemitisme van Thierry Baudet - Een tijdlijn van getuigenissen](#)'.

Met betrekking tot dit artikel en het door het college gelaste onderzoek naar antisemitisme binnen de afdeling Encyclopedie van het Recht willen wij drie zaken verduidelijken.

1) In dit artikel wordt over dhr. Baudet het volgende gesteld:

“Al tijdens zijn promotie in Leiden, in de slotjaren van het vorige decennium, rezen twijfels over zijn persoonlijke overtuigingen. Medestudenten en collega's herinneren zich incidenten waarbij Baudet mensen op de kast joeg met uitspraken over hoe de Joden Europa hebben overgenomen en het voortbestaan van een blank continent in gevaar brachten.”

Hoewel het citaat vermeldt dat het om meerdere uitspraken zou gaan, gaat het hier om één enkele uitspraak. Nergens in het artikel wordt gesuggereerd dat prof. Ellian, of prof. Cliteur van betreffende uitspraak op de hoogte was of door David Suurland of andere collega's op de hoogte is gebracht. Tijdens de bespreking met de redactie van Geenstijl (Bart Nijman) werd dit in een aan ons getoonde eerste versie van deze passage abusievelijk wel gesteld. Op onze uitdrukkelijke tegenspraak is dit verwijt verwijderd. U kunt deze gang van zaken met instemming van de redacteur bij hem navragen.

Na publicatie van dit artikel bereikte ons echter het nieuws dat ondanks deze, aangepaste formulering, bij sommigen mogelijk wel de indruk leeft dat Ellian of Cliteur reeds toen op de hoogte waren van Baudets antisemitische opmerking.

Wij willen u via deze mail duidelijk stellen: noch Ellian, noch Cliteur waren destijds (circa 2008) van deze gebeurtenis op de hoogte. De reden dat zo'n schokkende uitspraak destijds niet bij hen is aangekaart staat in het stuk verder beschreven.

2) Het door het college gelaste onderzoek heeft als taakstelling om te bezien of de beschuldigingen van antisemitisme gegrond zijn.

Laten wij ons duidelijk uitspreken: wij verwijten professor Cliteur geen antisemitische sympathieën of uitingen. Wij vinden het belangrijk om dit te benadrukken: dat is niet de professor Cliteur die wij kennen en van zulke sympathieën is nimmer gebleken. Wat wij Paul Cliteur aanrekenen is dat hij in zijn rol als senator van het Forum voor Democratie en als vertrouweling van dhr. Baudet binnen het Forum voor Democratie herhaaldelijk is gewaarschuwd voor antisemitische sympathieën en uitingen bij zijn partijleider en dat Cliteur, voor zover wij kunnen zien, met deze kennis niets heeft gedaan. Deze omissie is vooraleerst een verwijt aan hem als politicus en als vertrouweling van dhr. Baudet en slechts secundair aan hem als hoogleraar, en dan slechts voor zover die functie een maatschappelijke verantwoordelijkheid met zich meebrengt of strekt tot verantwoordelijkheid voor de goede naam van de (oud) promovendi en staf van de afdeling.

Wij spreken hem aan als politicus en de verantwoordelijkheid die daaruit voortvloeit, en *niet* in zijn hoedanigheid als hoogleraar en promotor van dhr. Baudet.

Wij verzoeken u om dit onderscheid te onderschrijven.

3) Het door het college gelaste onderzoek strekt zich uit tot de afdeling als geheel.

De betrokken promovendi hebben vele jaren in een prachtige afdeling mogen promoveren en denken met een diep gevoel van dankbaarheid terug aan de intellectuele vrijheid, maatschappelijke betrokkenheid en vooral veiligheid die wij daar hebben beleefd. Dat dit voor de wetenschap zo onontbeerlijke klimaat mogelijk was, is een grote verdienste van professor Cliteur. Wij wensen de afdeling dan ook in geen enkel opzicht te beschadigen. Integendeel, wij zagen in de politieke alliantie tussen professor Cliteur en de heer Baudet juist een fundamentele bedreiging voor de kracht van de afdeling en de fundamentele waarden van integriteit en vrijheid die zij vertegenwoordigt. Voornaamste zorg is dat een gekozen parlementariër in meerdere persoonlijke gesprekken duidelijk heeft gemaakt er antisemitische sympathieën op na te houden. Wij, als oud-collega's van prof. Cliteur, hebben gepoogd hem hierop als senator en vertrouweling van dhr. Baudet aan te spreken in de hoop dat hij afstand zou nemen van deze uitlatingen of anderszins gepaste actie zou ondernemen.

Het is uit hoofde van onze loyaliteit aan de afdeling Encyclopedie van de Rechtswetenschap en uit onze plicht deze te beschermen dat wij meerdere malen geprobeerd hebben professor Cliteur te bewegen het juiste te doen. Dat hij dit weigerde, zelfs in het licht van de recente verklaringen vanuit de partij zelf, en de zwakke redeneringen waarmee hij volhardde in deze omissie, waren voor ons de reden om ons verhaal in de media te brengen.

Ons schrijven kan in geen enkel opzicht worden gelezen als een rechtvaardiging om de afdeling als geheel verantwoordelijk te houden voor de uiterst verwerpelijke uitspraken van dhr. Baudet of het door ons waargenomen, en door u te onderzoeken, stilzwijgen van diens senator en vertrouweling prof. Cliteur hieromtrent. De berichtgeving in de pers lijkt helaas te suggereren dat het onderzoek en diens gevolgen zich mogelijk uitstreken tot de afdeling als geheel. Wij willen hier onomwonden stellen dat een dergelijk optreden geen rechtvaardiging kan vinden in onze verklaring. Juist met het oog op de bescherming van de afdeling als geheel doen wij dan ook met klem een beroep op uw zorgvuldigheid en proportionaliteit in dezen. Alle betrokken oud promovendi verzetten zich tegen de notie dat er sprake zou zijn van antisemitische sympathieën bij de afdeling of haar staf.

Wij zijn bereid de inhoud van deze brief in een gesprek toe te lichten, mocht dat nodig zijn.

Wij wensen u in alle bescheidenheid wijsheid toe in uw beoordeling.

Hoogachtend,

Machteld Allan

Dr. Yoram Stein

Dr. David Suurland

Dr. Machteld Zee

BIJLAGE E

Paul Cliteur: ‘Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn’

Voormalig FvD-senator Paul Cliteur. Beeld Hollandse Hoogte / Robin Utrecht

De teruggetreden senator Paul Cliteur wijt de crisis rond Forum voor Democratie aan een ‘obsessie’ bij journalisten. “Er is geen bewijs voor racistische opvattingen.”

Niels Markus 25 november 2020, 18:43

Paul Cliteur vond het ‘niet meer geloofwaardig’ om verder te gaan als senator voor Forum voor Democratie. “Ik ben samen met Thierry Baudet dit avontuur aangegaan. Nu hij niet meer de eerste man is, ben ik mijn politiek richtingsgevoel kwijt. Daarom stel ik mijn zetel beschikbaar.”

Dinsdagavond stapte hij op, in navolging van Tweede Kamerlid Theo Hiddema.

Heeft u er geen vertrouwen in dat een opvolger Baudets koers kan voortzetten?

“Weet ik niet. Ik ben aan Baudet verbonden. Ik wens de partij het beste, ik blijf ook lid. Maar niet meer in de primaire rol als senator.”

Uw zetel wordt nu mogelijk ingenomen door iemand die Henk Otten steunt.

“Dat weet ik niet. Ik heb er alle vertrouwen in dat het goedkomt. Hoe het verder met de zetel zit moet u aan de partijwoordvoerder vragen. Ik ben solidair met Baudet en zijn ideologische lijn. Ik zeg altijd dat Forum geen racistische, fascistische, xenofobe, vrouw- en homo-onvriendelijke partij is. Iedereen die hier anders over denkt moet het verkiezingsmanifest lezen.”

Hoe kijkt u terug op de afgelopen dagen?

“Er is al heel lang discussie over wat jeugdige onverlaten in appgroepen beweren. Dat verwijt ik ook journalisten, die op een ongehoorde manier geobsedeerd zijn met deze zaken. Er is geen bewijs voor racistische, fascistische of xenofobe opvattingen. Maar journalisten hebben een enorme focus en ambitie om tot aan de romans van Baudet of in het woord ‘boreaal’ iets te lezen of te interpreteren. Dat is ongezond en slecht voor het democratische debat. Ik hoop dat Nederlandse journalisten eens tot bezinning komen.”

U vindt niet dat er onvoldoende is ingegrepen in de jongerenvereniging JFVD?

“Er gebeurt natuurlijk van alles in jongerenappgroepen, óók bij de JOVD (de VVD-jongerenvereniging, red.) en nu bij de SP. De vraag is of je

überhaupt nog wel een jeugdorganisatie kunt hebben zonder dat je alles moet controleren wat zij delen. Ik zat in de onderzoekscommissie die de appjes zou onderzoeken. Ik weet niet of die commissie nu nog aan het werk gaat. Die is sowieso niet meer het belangrijkste.”

Interne critici vinden dat er te slap is opgetreden tegen de jongerenvereniging. Zo werden klokkenluiders geroyeerd.

“U suggereert dat er een causaal verband is. Naar het oordeel van JFVD-voorzitter Freek Jansen niet. Zij zijn niet geroyeerd omdat zij klokkenluiders zijn.”

Waarom dan?

“Dat weet ik niet. Dat moet u aan Jansen vragen. Er is een reden gegeven, maar die kan ik nu niet specificeren.”

U vindt dat journalisten een obsessie hebben met Forum, maar veel partijprominenten onderschrijven de kritiek.

“Dat is een zeer zorgwekkend verschijnsel. Je kunt niets meer aan de orde stellen of op een rationele manier over migratie, de grenzen of de EU praten, zonder dat die beschuldigingen erin gefietst worden. Dit is zo intimiderend, dat mensen zich gedwongen voelen in de morele *overdrive* te gaan en te zeggen dat wat de partij doet ‘heel erg gevaarlijk’ is.

Rechtsfilosoof Ronald Dworkin zei al dat de vrijheid van meningsuiting ook moet gelden voor gekke opvattingen. Tegenwoordig staat het innemen van een liberaal standpunt gelijk aan fascisme of racisme.”

Lees ook:

Het is chaos bij Forum: meerderheid partijbestuur wil Baudet eruit

BIJLAGE F

LB, 14 december 2020

Geachte leden van de onderzoekscommissie,

Mijn naam is dr. David Suurland. Ik was van 2004-2012 bij de afdeling werkzaam waarvan in de periode 2005-2011 als promovendus van prof. Afshin Ellian. Ik heb in totaal dus zo'n 8 jaar ervaring gehad met deze afdeling. Ik heb met vrijwel alle medewerkers (professoren, promovendi, en ondersteunende staf) in die tijd en sindsdien goed contact gehad met uitzondering van professor Kinneking die ik vrij zelden sprak.

Bij dezen stuur ik u mijn reactie op uw uitnodiging. In verband met mijn werk zal ik niet op uw uitnodiging om in persoon een verklaring af te leggen in kunnen gaan. In plaats daarvan stuur ik u hierbij mijn verklaring als tekst.

Uw onderzoek richt zich op twee vragen welke ik hieronder zal beantwoorden.

Voordat ik daarop in ga wil ik, ook naar de betrokken toe, duidelijk maken dat het mij zeer bevreemdt dat deze twee onderzoeksvragen lijnrecht in druisen tegen hetgeen wij in ons schrijven van 1 december aan de decaan een rector magnificus onomwonden hebben gesteld:

- Laten wij ons duidelijk uitspreken: wij verwijten professor Cliteur niet dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan enige antisemitische sympathieën of uitingen
- Wij spreken hem aan als politicus, en *niet* in zijn hoedanigheid als oud promotor van dhr. Baudet.
- Ons schrijven kan in geen enkel opzicht worden gelezen als een rechtvaardiging om de afdeling als geheel verantwoordelijk te houden voor de uiterst verwerpelijke uitspraken van dhr. Baudet of het door ons waargenomen, en door u te onderzoeken, stilzwijgen van diens senator en vertrouweling prof. Cliteur hieromtrent.
- De berichtgeving in de pers lijkt helaas te suggereren dat het onderzoek en diens gevolgen zich mogelijk uitstreken tot de afdeling als geheel. Wij willen hier onomwonden stellen dat een dergelijk optreden geen rechtvaardiging kan vinden in onze verklaring.
- Juist met het oog op de bescherming van de afdeling als geheel doen wij dan ook met klem een beroep op uw zorgvuldigheid en proportionaliteit in dezen.
- Alle betrokken oud promovendi verzetten zich tegen de notie dat er sprake zou zijn van antisemitische sympathieën bij de afdeling of haar staf.

Wij hebben met dit schrijven juist willen voorkomen dat onze afdeling en onze oude (en nieuwe) collega's met de verdenking van antisemitisme zouden worden besmeurd. Het is immers een verdenking die ook bij niet-bewezen verklaring aan personen of een afdeling neigt te blijven hangen. Dat roept vragen op met betrekking tot de zorgplicht, proportionaliteit en subsidiariteit van deze onderzoeksopzet.

Om nu op uw vragen in te gaan:

1. Is binnen en rond de facultaire afdeling waarin de betrokken hoogleraar werkzaam is sprake geweest van uitingen van antisemitisme door deze hoogleraar of door een van de (oud-)medewerkers van de universiteit, inclusief de (oud-)promovendi; en zo ja, op welke wijze manifesteerde zich dit? Het staat de commissie vanzelfsprekend vrij om over alle signalen die zij in haar onderzoek ontvangt te rapporteren.

Voor wat betreft de afdeling als geheel. Laat mij zo duidelijk mogelijk zijn: Er is bij mij, op één uitspraak van Baudet na, nooit enige indruk geweest van het minste spoor van antisemitisme op deze afdeling of bij haar medewerkers. Integendeel, als joodse man in een overwegend niet-joodse samenleving was dit de veiligste plek die ik mij in had kunnen denken. Ik heb sindsdien geen werkplek gehad of gekend waar de nagedachtenis aan de holocaust zo zeer als fundamentele roeping tot het beschermen van onze democratische, mensenrechtelijke rechtsorde wordt beleefd als aan dit departement. Dit blijkt nog wel het meest duidelijk uit de systematische kritiek die Ellian op de heropleving van antisemitische complottheorieën in het jihadisme en islamisme heeft geuit. Dat hij dit met de bekende kosten voor zijn eigen veiligheid heeft gedaan spreekt denk ik boekdelen over enig verwijt van antisemitisme aan zijn adres.

Voor wat betreft Cliteur in het bijzonder: hij staat wellicht te boek als iemand die zeer kritisch kan zijn op religieuze rechtsordeningen en religieuze argumenten, en ik ben het vaak met de methodologie van zijn religiekritiek oneens geweest, maar daar is dan ook alles mee gezegd. Er is in mijn ervaring nooit sprake geweest van antisemitisme bij Paul Cliteur.

Het zijn deze gedeelde missies en waarden die de promovendi en de professoren aan elkaar verbond en die een band scheidde die ons alles zeer dierbaar is. Het is dan ook uit hoofde van deze band dat wij ons appel aan Cliteur hebben gericht om als senator zijn partijleider tot de orde te roepen.

Voor wat betreft Baudet. De eenmalige opmerking van Baudet waar ik naar refereerde heeft hij niet tegen mij gedaan maar tegen een student die dat vervolgens weer tegen mij (en andere studenten) vertelde. Zoals al aangegeven in het Geenstijl artikel en in ons schrijven van 1 dec heb ik destijds niets met dat gegeven gedaan omdat er elke week wel iets was met het provocerende gedrag van Baudet. Zijn gedrag typeerde zich door bij verschillende collega's te zoeken naar confrontaties, te ontregelen en daar een schijnbaar genoeg aan te ontlenuen. Dit gedrag hebben ik en vrij zeker ook andere collega's destijds aangekaart maar tot een ingrijpen kwam het niet. Waar de grens lag tussen provoceren en ernst was op een gegeven moment niet meer duidelijk en om eerlijk te zijn voor mij niet meer belangrijk. Er moest gewoon onderwijs worden gegeven en tentamens worden afgenomen dus ik (en ik denk dat ik ook namens andere collega's van die tijd spreek) had hier gewoon geen zin meer in. Wij waren vooral bezig met geen olie op het vuur van Baudet te gooien. Er is dus in die tijd voor zover bij mij bekend op deze opmerking na geen patroon van antisemitisme (of daaraan grenzende uitspraken) geweest bij Baudet. Dat leidt tot uw tweede vraag.

2. Indien er sprake was van antisemitisme: waren leidinggevend, inclusief (co)promotoren, daarvan op de hoogte; en zo ja, op welke wijze werd hierop gereageerd?

Hier kan ik kort zijn. Ze waren er niet van op de hoogte.

Met hoogachtende groet,

Dr. David Suurland

BIJLAGE G

NEDERLAND RECHTSSTAAT

Organisatie

Over deze site

Contact

Nieuws

Colofon

Social media

FORUM

Recente blogs

Archief

Meest gelezen blogs

Tags

Zoekfilters

NEDERLAND RECHTSSTAAT

- GRONDWET
- ACTUEEL
- FORUM

ZOEK

29.11.2020 Jannemieke Ouwerkerk, Jeroen ten Voorde e.a.

OPEN BRIEF tegen antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren daarvan

Wij spreken ons uit tegen elke vorm van antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren daarvan

Elk jaar op 26 november wordt aan onze universiteit de Cleveringa-rede uitgesproken ter herdenking van de protestrede van prof. Cleveringa in 1940 tegen antisemitische maatregelen van de Duitse bezetter en ter bevestiging van waarden van gerechtigheid. Zo ook dit jaar. Roméo Dallaire, commandant van de VN-troepen in Rwanda ten tijde van de genocide in 1994, sprak over de gruwelijkheden waar racisme toe kan leiden, de gevolgen daarvan voor zijn eigen mentale gezondheid en over ethische verantwoordelijkheid.

De Cleveringa-rede valt dit jaar samen met het moment dat in Nederland eens te meer zichtbaar is geworden dat antisemitisme, vreemdelingenhaat, antidemocratische en antirechtsstatelijke opvattingen in bepaalde kringen volstrekt normaal of op zijn minst acceptabel lijken te zijn geworden. De herdenking van Cleveringa's rede, dit jaar 80 jaar geleden, herinnert ons eraan dat we niet zwijgend mogen blijven toekijken naar het schouwspel dat aan ons voorbijtrekt.

Daarom staan wij op en spreken we er onze afschuw over uit. In de geest van Cleveringa doen we er niet het zwijgen toe, maar openen we het gesprek hierover, met elkaar, met onze studenten, met de samenleving. Zonder rancune, vooroordeel of superioriteitsgevoel, maar op basis van feiten en met erkenning van gelijkheid van een ieder. Zo eren wij Cleveringa en dienen we onze vrije democratische rechtsstaat.

Werkt u aan de universiteit Leiden of aan een andere universiteit en wilt u uw naam aan deze brief toevoegen, vul dan onderstaand reactieformulier in. In het reactieformulier kunt u uw steun betuigen, bijv. door opname van de zin 'Ik spreek mij uit tegen elke vorm van antisemitisme, racisme en discriminatie en het bagatelliseren of normaliseren daarvan'.

OVER DE AUTEUR

REACTIES

REAGEER

www.nederlandrechtsstaat.nl wordt ondersteund door Tilburg University, het Vfonds en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

Commissie Corstens
